

PER LA PAU

Núm. 27 - MAIG 2016

L'esport com a
constructor de
pau

ICIP

SUMARI

Introducció

- Cal creure en l'esport com a eina de construcció de pau

Articles centrals

- Més que un joc. L'esport i la resolució de conflictes
- L'esport i la reinserció i inclusió social dels exnens soldat
- El moviment olímpic modern i la pau
- Pot l'esport per a la pau reforçar la cohesió social en comunitats receptores de refugiats?
- El preu d'alçar la veu

Recomanem

- Materials i recursos d'interès recomanats per l'ICIP

Tribuna

- 30 anys després. El referèndum sobre l'OTAN de 1986
- Laboratoris per a la construcció social de memòria al País Basc

Entrevista

- Entrevista amb Wilfried Lemke

Sobre l'ICIP

- Notícies d'actualitat, activitats i publicacions

INTRODUCCIÓ

Cal creure en l'esport com a eina de construcció de pau

Rafael Grasa

Expresident de l'Institut Català Internacional per la Pau

Aquest número del *Per la Pau / Peace in Progress* es dedica a un tema important i creixentment mereixedor de reflexió en la recerca per a la pau: la relació entre l'esport, la gestió dels conflictes violents i la construcció de pau a mitjà i llarg termini. Un tema també controvertit, atès que de ben segur algú pensarà com és que l'esport pot contribuir a la resolució pacífica de controvèrsies, a construir pau, si precisament el món de l'esport de competició és un exemple constant de competència, de recerca de la victòria per damunt de tot, fins i tot recurrent al dòping constant. De fet, l'esport – ens jocs col·lectius – és també un exemple de construcció de la idea d'adversari irreconciliable; i un exemple d'ús polític i de vegades de manipulació, si ens referim a la concurrència entre estats per fer-se amb el primer lloc del medaller als Jocs Olímpics.

Altrament dit, al món de l'esport hi trobem exemples de tot tipus: aprofitament dels Jocs Olímpics per mor de la política amb majúscula (el cas dels Jocs de Berlín, amb Hitler al poder; el boicot als Jocs de Moscou i Los Ángeles, durant la Guerra Freda), però alhora exemples individuals de comprensió entre atletes als tres jocs esmentats; competència dura, però també solidaritat. I també hi ha casos en què l'esport ha estat un element de construcció d'identitat col·lectiva de països dividits, com la Sudàfrica que va posar fi al règim de l'apartheid amb la victòria electoral del Congrés Nacional Africà i va emprar, per tossuderia de Nelson Mandela el Mundial de rugby per crear un sentiment de país unit al voltant de la seva selecció. Els exemples serien inacabables, en un i altre sentit.

“ Si hom combina esport i educació, pot ensenyar pau als més joves, retornar-los l'esperança ”

Cal reconèixer que l'esport pot ser una eina de construcció de pau, però també de competència extrema i de violència. I per fer de l'esport una eina de pau cal un plus, un factor addicional, ja que la potencialitat existeix -com mostren els diversos articles d'aquest número- i és realment un factor poderós. L'esport és un exemple del camí que ja l'any 1927, al Congrés Mundial d'Educació celebrat a Praga, va endegar l'educació per la pau, amb un lema també polèmic, “La pau a través de l'escola”.- És el camí que il·lustra la Declaració de la UNESCO, dècades després i que diu: “Atès que la guerra neix a les ments de les persones, és a les ments de les persones on cal construir la pau”. Ara bé, cal activar aquest plus, aquest factor addicional, per evitar l'idealisme i el bonisme. I aquest va ser el camí que va endegar l'Escola Lliure de Freinet, el pragmatisme moral de William James i tots aquells que intentaren crear, en paraules de James, “alternatives morals a l'agressió i la guerra”. Potser s'entendrà millor el que vull dir amb una paradoxa que fa unes dècades emprà Paulo Freire com a inici d'una reflexió amb educadors en valors i per a la pau a la que vaig tenir la sort d'assistir. Digué, com a frase generadora per un parell de dies de treballs, justament això: “L'educació no és el fulcre per transformar el món, perquè podria ser-ho”. Altrament dit, ni l'esport ni l'educació són, per se, eines de transformació del món, de construcció de pau, però poden ser-ho i, de fet, està en la seva naturalesa fer-ho. Però cal evitar els factors pertorbadors, la reproducció del sistema social desigual en el cas de l'educació, la concurrència excessiva i la competitivitat exagerada en cas de l'esport, i potenciar el valor de superació i de solidaritat, individual i col·lectiva, que porta implícit.

I tenim exemples, molts, que això ha estat i és possible, i de forma exitosa. Sovintegen casos en què el poder i la significació moral i cultural de l'esport han servit per construir xarxes, per millorar i empoderar comunitats i nacions, per fomentar la reconstrucció i la reconciliació de societats dividides per la violència i la dictadura, per adquirir habilitats compartides i per socialitzar grups socials polaritzats.

“ L’esport és una poderosa eina de construcció de pau però cal creure-hi i cercar-ho amb valors adients ”

I aquí és on entra el paper de la investigació i de l'educació per la pau. Ho diré, a tall de conclusió, amb dues citacions. La primera, de Nelson Mandela: “Si hom combina esport i educació, pot ensenyar pau als més joves, retornar-los esperança i crear eines per tal que participin en la creació d’una societat més justa i fraternal”. Per tant, la idea és clara: l’esport com a aliat de l’educació per la pau. Però també, com ens ha recordat un expert en noviolència com David Coulthard, l’esport pot ser un camí per lluitar contra la desigualtat i l’exclusió: “Mitjançant regles, l’esport posa a totes les persones que participen en igualtat de condicions i, justament per això, l’esport permet transcendir les diferències, el que fa d’ell una resposta a la violència i a l’exclusió social”. Altrament dit, l’esport és una poderosa eina de construcció de pau i de resolució de conflictes, però hi calen addicions: creure-hi i cercar-ho amb valors adients.

Photography : Andre Mourao | Comitè Olímpic Internacional (COI)

© Generalitat de Catalunya

ARTICLES CENTRALS

Més que un joc. L'esport i la resolució de conflictes

Tom Woodhouse

Professor emèrit de la Universitat de Bradford i investigador visitant a la Universitat Ramon Llull

Després d'una llarga carrera com a acadèmic dedicat a la investigació per a la pau i els conflictes, recentment he arribat al convenciment que els que formem part de les comunitats d'acadèmics i polítics que treballen amb temes relatius a la pau i el conflicte hem d'anar més enllà de la nostra confortable esfera acadèmica per desenvolupar noves fonts de creativitat i innovació. Per a mi, la forma ideal de fer-ho va ser unir dues de les meves passions, que sovint no estan connectades i que a alguns fins i tot els hi poden semblar contradictòries, que són el meu amor per l'esport, com a activitat de lleure, i el meu interès professional i polític en la resolució de conflictes i la construcció de la pau. En aquest article explico per què m'entusiasma la idea de vincular la resolució de conflictes amb l'esport. Però primer vegem alguns dels problemes que planteja aquesta combinació.

Cal reconèixer que hi ha aspectes de l'esport, com a empresa comercial global, que no encaixen amb els valors de la resolució de conflictes. En primer lloc, sovint a l'esport se li dóna suport amb les estratègies de màrqueting i publicitat de poderoses empreses multinacionals. Cada vegada més, i recentment en particular el futbol s'ha convertit en un àmbit en què persones molt riques i també Estats paguen sumes de diners impressionants per patrocinar o fins i tot comprar clubs de primera línia, a Anglaterra, França i Espanya. Els ingressos globals totals de l'esport el 2015 van superar els 145.000 milions de dòlars¹. Es tracta també d'un exercici de "diplomàcia del futbol", una manera d'utilitzar el poder tou, esportiu i cultural, per fer-se un lloc a les arquitectures

polítiques i de seguretat d'Europa i Amèrica del Nord i, per als països en desenvolupament d'Àsia, l'Àfrica i Àsia Central, de reforçar la seva imatge i establir la seva hegemonia regional ². Així mateix, és ben sabut que un partit de futbol va desencadenar una guerra entre Hondures i El Salvador el 1969 ³ i que les rivalitats entre clubs de grans ciutats d'arreu del món són vistes, sovint, com una forma de guerra civil simbòlica, en la qual s'enfronten els seguidors d'equips rivals. A Itàlia, Roma i Lazio; a Escòcia, Glasgow Celtic i Glasgow Rangers; a Turquia, Fenerbahçe i Galatasaray; a Sèrbia, Estrella Roja i Partizan de Belgrad; a l'Argentina, Boca Juniors i River Plate; a Colòmbia, Independiente Santa Fe i CD Los Millonarios. Aquestes rivalitats han estat creades i sostingudes per una història de divisió social basada, segons els casos, en la religió, les diferències de classe i d'estatus, la pertinença a un grup ètnic o la separació geogràfica. De vegades, i certament en el cas de la que potser es pot considerar la major rivalitat entre clubs, el Clàssic, que és com es denominen els partits entre el Reial Madrid i el FC Barcelona, a Espanya, les divisions es basen directament en diferències polítiques. El FC Barcelona representa la identitat i l'orgull catalans contra el control centralista de l'Estat espanyol, amb base a Madrid, des d'on el dictador Franco va reprimir les aspiracions catalanes de més autonomia política, cultural i lingüística. Aquesta competència política ha estat incorporada ritualment als partits anuals entre els dos clubs, fins al punt que el Clàssic ha estat descrit com una recreació de la Guerra Civil Espanyola ⁴.

“ Cal reconèixer que hi ha aspectes de l'esport que no encaixen amb els valors de la resolució de conflictes ”

És obvi que l'esport i, en particular, el futbol, el joc més popular del món, pot ser un exercici de política de poder i impulsar l'agressivitat i la divisió competitiva i, en aquest sentit, no té res a veure amb la construcció de la pau o la resolució de conflictes. Altres trets negatius freqüentment associats a molts esports inclouen el dopatge i la corrupció i la manipulació de partits, especialment en relació amb les organitzacions

d'apostes. El nou *Informe Global sobre la Corrupció a l'Esport* de Transparència Internacional ⁵ afirma que més de 1.000 esdeveniments esportius celebrats els últims cinc anys, incloses les Olimpíades i la Copa Mundial de Futbol, han estat manipulats, la qual cosa soscava fatalment el valor fonamental de l'esport, el joc net. Transparència Internacional reclama una sèrie de reformes que posin de nou l'esport sota el control de les comunitats a les quals ha pertangut històricament, amb la participació com a principi rector.

Llavors, per què la passió? Els aspectes negatius citats són coneguts i han estat recollits pels mitjans de comunicació. El que potser és menys conegut o, en tot cas, menys tractat pels mitjans, és el poder de l'esport per unir, per crear ponts entre comunitats dividides, per motivar joves marginats que d'una altra manera estarien en bandes violentes o es dedicarien a cometre actes delictius i, en general, per inspirar les persones en l'ús del poder de convocatòria de l'esport per lluitar per uns objectius més ambiciosos com són la resolució de conflictes i la construcció de la pau. Alguns exemples i estudis de casos positius poden ajudar a explicar com funciona.

L'esport com a mitjà de resolució de conflictes compta amb una sèrie d'eminents defensors en el món de la resolució no violenta de conflictes. El llibre de Charles Korr i Marvin Close ⁶ explica la història de com els líders del Congrés Nacional Africà empresonats a la tristament cèlebre illa Robben van formar la seva pròpia lliga de futbol, la Makana Football Association, i la van gestionar seguint les normes de la FIFA, utilitzant el futbol i la seva disciplina per ajudar-los a sobreviure en el dur entorn de la presó i per crear un espai en el qual reivindicar la dignitat i fins i tot crear una forma bàsica d'organització democràtica. A través d'aquesta experiència, Nelson Mandela es va adonar del poder de l'esport per motivar i inspirar i, en els seus primers anys com a president de la recent alliberada Sud-àfrica, el va utilitzar com a part del procés de reconciliació entre els afrikaners, obsessionats amb l'esport, i els igualment apassionats habitants negres dels assentaments. Sud-àfrica va ser seu de la Copa del Món de Rugbi el 1995 i Mandela, en un acte ple de potent simbolisme, es va posar la samarreta del capità blanc de l'equip, Francois Pienaar. La història va ser portada al cinema a la cèlebre pel·lícula *Invictus*, basada en el llibre de John Carlin ⁷.

“ L'esport té poder per unir, per crear ponts entre comunitats dividides i per motivar joves marginats ”

Hi ha molts exemples contemporanis, massa nombrosos per esmentar-los tots en detall. Parlaré només d'alguns, que ens serviran per demostrar el poder de l'esport per crear ponts dins d'un grup i entre grups ⁸. La Fundació del Futbol Club Barcelona va engegar el programa FutbolNet, basat en el diàleg i l'ensenyament d'habilitats per a la resolució de conflictes. FutbolNet és un projecte que té per objectiu educar nens i joves a través de la promoció dels valors positius que es desenvolupen en la pràctica de l'esport, en aquest cas, del futbol. La temporada 2011/12, la Fundació FC Barcelona va dur a terme el seu programa en cinc àrees de Catalunya: Banyoles, Olot, Salt, Santa Coloma de Gramenet i el barri del Carmel, a Barcelona. FutbolNet es va inspirar i desenvolupar a partir d'experiències a Colòmbia i també a través de l'organització streetfootballworld, que va desenvolupar una metodologia original basada en l'eina Futbol3, fonamentada en els principis del diàleg i la mediació. De manera similar, a la lliga anglesa la majoria de clubs mantenen estretes relacions amb les comunitats en les quals es troben, duent a terme una àmplia varietat d'activitats educatives, de les quals sovint no se'n fa publicitat, que enriqueixen la vida de la comunitat i contribueixen a la resolució de conflictes localment. Molts també tenen programes de difusió a l'estranger. Aquestes activitats rarament són objecte de la difusió que sí que tenen les grans estrelles de l'esport ⁹.

“ El cas del futbolista Drogba il·lustra el potencial del futbol per contribuir a la resolució de conflictes i la reconciliació al més alt nivell ”

Passant del nivell de base al nivell de la seguretat regional i continental, un cas molt notable que il·lustra el potencial del futbol per contribuir a la resolució de conflictes i la reconciliació al més alt nivell, a l'Àfrica, és el del futbolista ivorià Didier Drogba i la seva intervenció a la guerra civil de Costa d'Ivori. El setembre de 2002, després de la sublevació d'alguns membres de l'exèrcit, es van produir tensions entre els musulmans del nord del país i el sud, controlat pel Govern, que van desencadenar una guerra civil en la qual van morir milers de persones. Drogba és un futbolista professional que ha jugat sobretot a Anglaterra i França, però també representa Costa d'Ivori en tornejos internacionals. És catòlic, però la seva dona, originària del veí Mali, és musulmana. L'abril de 2010, Drogba va ser inclòs per la revista *Time*, als Estats Units, a la llista de les 100 persones més influents del món. La raó va ser la repercussió de la seva crida, feta després que l'equip de Costa d'Ivori es classifiqués per a la Copa del Món de 2006, perquè es posés fi als combats al país, una crida que va conduir a un acord d'alto el foc de cinc anys. Drogba va ser també decisiu per al canvi d'ubicació d'un important partit de classificació de la Copa Africana de Nacions que finalment es va jugar a la ciutat de Bouake, un bastió rebel al centre de Costa d'Ivori, un trasllat que va enfortir els sentiments d'unitat nacional i va reforçar els suports al procés de pau. L'estabilitat va ser restaurada i es va iniciar un procés de pau supervisat i avalat per l'Operació de les Nacions Unides a Costa d'Ivori (UNOCI), una missió de manteniment de la pau desplegada l'abril de 2004. Drogba continua amb la seva tasca humanitària i per la pau a través de la Fundació Didier Drogba¹⁰. El 2006, el Departament d'Operacions de Manteniment de la Pau, l'Oficina de les Nacions Unides sobre l'Esport per al Desenvolupament i la Pau i el Comitè Olímpic Internacional (COI) van formar un partenariat per utilitzar l'esport en el marc de les operacions de manteniment de la pau de les Nacions Unides.

Els primers anys del segle XXI, el rol de l'esport en la construcció de la pau ha evolucionat tant que, actualment, pot ser considerat una àrea específica de la construcció de la pau i moltes organitzacions, des de les Nacions Unides fins a una àmplia varietat de projectes locals de base, han utilitzat l'esport com a eina de resolució de conflictes. Avui aquestes activitats es coneixen com al sector de l'esport per al desenvolupament i la pau. Treballar amb aquest sector, que constitueix una important xarxa global on participen milers d'organitzacions de la societat civil i

centenars de milers de persones joves, és un gran estímul i una vibrant oportunitat per innovar en el treball de construcció de la pau i resolució de conflictes ¹¹.

1. Aquesta xifra és una estimació de PriceWaterhouseCoopers, citada per The Globalist, a l'article [FIFA and Company: The New Mafia?](#), 28 de febrer de 2016.

2. Grix, J. i Lee, Sr. *Soft Power, Sports Mega-Events and Emerging States: The Lure of the Politics of Attraction*, Global Society, 27:4, 521-536, setembre de 2013.

3. Goldblatt, D. *The Ball is Round: A Global History of Football*, Londres: Viking, 2007, 533-534.

4. Ball, P. *Morbositat: The Story of Spanish Football*, WSC Books: Web publishers, 2011.

5. Vegeu [l'Informe Global sobre la Corrupció a l'Esport](#), Transparència Internacional, 23 de febrer de 2016.

6. Korr, C. i Close, M. *More than Just a Game: Football vs Apartheid*. Londres: Collins, 2009.

7. Carlin, J. *Playing the Enemy: Nelson Mandela and the Game That Made a Nation*. Londres: Atlantic Books, 2010.

8. He escrit sobre aquest tema amb més detall a Ramsbotham, O. Woodhouse, T. i Miall, H. *Contemporary Conflict Resolution*. 2016

9. Sobre Barcelona, vegeu *Fundació FC Barcelona, FutbolNet: Qui té valors guanya: programa educatiu per a infants i joves*, Barcelona: Fundació FC Barcelona, 2013. En anglès, vegeu Woodhouse, T. *More than a Game: A Case Study of Football in the Community Initiatives in England*, a *Deporte y Resolución de Conflictos*, Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya: epublication 2014, ja no disponible en línia. Disponible a través de l'autor.

10. Vegeu Drogba, Sr. *Didier Drogba: The Autobiography*. London: Aurum Press, 2008, i la [Fundació Didier Drogba](#).

11. Per saber-ne més sobre aquesta xarxa i sobre com participar-hi vegeu la [Plataforma Internacional per a l'Esport i el Desenvolupament](#).

Photography (CC) : G D

© Generalitat de Catalunya

ARTICLES CENTRALS

L'esport i la reinserció i inclusió social dels exnens soldat

Dean M. Ravizza

Professor associat a la Universitat de Salisbury (Estats Units)

Les guerres estan alterant dramàticament les vides dels nens a tot el món. S'estima que, en l'actualitat, desenes de milers de nens participen en conflictes armats, en forces governamentals o bé en grups armats no estatals, a totes les regions del món. La presència constant de nens soldat en conflictes, des de la República Centreafricana i el Sudan del Sud fins a Myanmar i el Iemen, ho evidencia. Sovint, els nens són reclutats per les forces armades als Estats fallits, en els quals preval la falta d'oportunitats econòmiques i d'educació i en els quals es produeix l'ensorrament de la societat i de les estructures protectores tradicionals. Altres grups armats, per la seva banda, utilitzen el segrest de nens per reforçar les seves forces de combat. En ambdós casos, els nens soldat s'enfronten a riscos extrems relacionats amb la guerra, que suposen una greu amenaça per al seu benestar psicològic i emocional. Les lleis internacionals, com el Protocol Facultatiu (2002) de la Convenció sobre els drets del nen (1989)¹ i els Principis de París sobre els nens vinculats a forces o grups armats (2007)² prohibeixen als Governos i als grups armats no estatals utilitzar nens menors de divuit anys en conflictes armats. Però malgrat la vigència d'aquests estàndards internacionals, la pràctica dels nens soldat continua existint.

L'esport es continua considerant un element clau dels programes de reinserció d'exnens soldat. Els centres d'acollida temporals –una etapa prèvia a la reinserció i a la reunificació familiar– sovint utilitzen l'esport com un dels components dels seus programes de suport. L'esport proporciona a aquests nens, estímuls intel·lectuals i emocionals generats a partir de la realització d'activitats en grup estructurades i els

ofereix l'oportunitat de posar en pràctica models de comportament estructurats i socialment acceptables, allunyant-los del context social en què la violència està normalitzada i integrant-los a un altre de diferent, en el qual el treball en equip es valora positivament. Tot això té el propòsit que puguin transferir aquests models de conducta quan tornin a un entorn comunitari.

“ L'esport proporciona estímuls intel·lectuals i emocionals als exnens soldat, i els ofereix l'oportunitat de posar en pràctica models de comportament socialment acceptables ”

La reinserció d'exnens soldat a la comunitat és un procés difícil i que de vegades fracassa. Aquests joves experimenten complexos nivells d'acceptació que han de ser abordats quan tornen de les forces de combat. El meu treball amb ells al nord d'Uganda va evidenciar que experimentaven diferents nivells d'acceptació quan tornaven a casa. L'esport va resultar ser, per a molts, un catalitzador que els permetia establir relacions positives, en reunir nens i joves de diferents procedències en unes activitats amb interessos compartits i valuosos per a ells. Això donava com a resultat un adequat nivell d'inclusió social entre els seus companys. A més, l'esport els ofería un sentit de pertinença a un equip o a un programa, els proporcionava oportunitats per al desenvolupament de capacitats valorades i creava l'oportunitat per augmentar el capital comunitari, ja que ampliava les xarxes socials i incrementava la cohesió de la comunitat.

La inclusió social sorgeix a partir d'una complexa ecologia de trets individuals i forces socials. Sovint, un nen que sobreviu al conflicte ha desenvolupat estratègies de supervivència per poder-se espavilar en entorns hostils i perillosos. Molts d'aquests joves, especialment els que han sobreviscut a abusos, han hagut de desenvolupar els seus propis recursos, la qual cosa es posa de manifest en el sentiment de confiança en si mateixos i la sensació que poden controlar el seu destí. És el cas d'en Peter i la Harriet³, segrestats durant gairebé dos anys per l'Exèrcit de Resistència del Senyor.

Ambdós van anar assumint, progressivament, més nivells de responsabilitat, que incloïen l'organització d'assalts a viles i segrestos (Peter) i la supervisió de grups de dones joves una vegada segrestades (Harriet). Quan van tornar, es van haver d'enfrontar a l'estigma que acompanya els que han estat nens soldat. Però, a l'escola, cada un d'ells va ser elegit, pels seus companys, *prefecte d'esport* –un càrrec de gran responsabilitat davant l'organització i la direcció de les activitats esportives de l'escola–, demostrant que havien aconseguit transferir les habilitats adquirides durant la captivitat a un context socialment acceptable. Van utilitzar l'esport com a mitjà per demostrar la seva confiança en si mateixos i el control que exercien sobre el seu propi destí com a exnens soldat reinserits.

“ Els exnens soldat aprenen a gestionar els conflictes a través del diàleg i no de la lluita, per superar l'estigma de la seva propensió a la violència física ”

Convé tenir present que les activitats esportives no constitueixen una experiència homogènia i estandarditzada. Les experiències dels exnens soldat amb una mateixa activitat dependran de diferents factors, així com els efectes de les mateixes. De la mateixa manera, els contextos en els quals es realitzen les activitats esportives són variats. Al llarg del procés de reinserció, els exnens soldat s'enfronten a múltiples conflictes, motiu pel qual, en els programes de suport psicosocial, es dona la màxima prioritat a la resolució no violenta d'aquests ⁴. Els esports poden ensenyar als nens habilitats per gestionar conflictes per mitjans no violents en comptes de recórrer a la violència física. Es pot presumir que l'efecte serà fins i tot més gran una vegada tornin a les seves comunitats, quant a accés, educació i relacions amb els seus companys i amb la comunitat.

El nostre programa comunitari *Peaceful Play (Joc Pacífic)* ⁵, al nord d'Uganda, se centrava a resoldre els conflictes que sorgien durant la pràctica d'esports en comunitats en les quals una elevada proporció d'exnens soldat rebia provocacions per part dels seus

companys, per tal de transferir les habilitats de resolució de conflictes a aquells conflictes que eren de baixa intensitat i que es produïen a les seves llars, escoles i comunitats. Els nens i joves aprenien a utilitzar el diàleg, a remetre's a les normes existents i a buscar ajuda exterior quan convenia per resoldre un conflicte. Els entrenadors esportius de les comunitats i els monitors d'esport de les escoles van observar la disminució de comportaments conflictius i van assenyalar que havien augmentat les habilitats dels joves per resoldre els seus propis conflictes de manera pacífica i sense la intervenció d'adults.

Tanmateix, la participació en l'esport pot comportar també un efecte destructiu, convertint la competició en un caldo de cultiu per al conflicte. Això ocorre quan els participants provoquen comportaments conflictius en els exnens soldat a fi de reforçar els estereotips que els consideren amenaces per a la pau, en una situació en la qual les comunitats s'esforcen per deixar enrere el conflicte. Amb l'orientació adequada, els exnens soldat aprenen a gestionar els conflictes a través del diàleg i no de la lluita, per superar l'estigma de la seva propensió a la violència física. A través de l'esport se'ls proporcionen oportunitats per consolidar les relacions positives mentre es dissipa qualsevol pensament relatiu a un possible retorn a un grup armat.

Malgrat els molts usos de l'esport com a mitjà de suport psicosocial per a la reinserció i inclusió social d'exnens soldat, queden preguntes per respondre. La participació en l'esport afavoreix la inclusió social a llarg termini? Les respostes per entendre millor els efectes holístics a llarg termini de l'esport en aquests nens es podrien trobar en els estudis longitudinals relatius als factors culturals contextuais fonamentals, més que en els factors percebuts. La qüestió no és simplement si la participació en esports pot ser vista com un element que contribueix al desenvolupament personal i comunitari i a la reducció de l'exclusió social d'exnens soldat. Es tracta, més aviat, de la naturalesa de la contribució que l'esport pot aportar a la resolució d'una sèrie de temes. Proporciona, sens dubte, una dinàmica útil, regida per comportaments prosocials compatibles amb una reinserció satisfactòria, que poques activitats estructurades poden oferir. Ara bé, això no ens ha de fer oblidar que calen sistemes de protecció i atenció més amplis i sostenibles per garantir la reinserció dels joves supervivents de la guerra.

1. Assembla General de les Nacions Unides. Protocol facultatiu relatiu a la participació de nens en els conflictes armats, 25 de maig de 2000.
2. Fons Internacional d'Emergència de les Nacions Unides per a la Infantesa. Principis de París: principis i directrius sobre els nens vinculats a forces o grups armats. 2007.
3. Peter i Harriet són noms ficticis utilitzats per protegir la identitat dels nens que van participar en la investigació i el treball de camp.
4. Wessells, Michael G. *Child Soldiers: From Violence to Protection*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2006.
5. Ravizza, Dean M. et al. *Peaceful Play: Strategies for Resolution to Conflict through Sport*. Salisbury: Bosserman Center for Conflict Resolution, 2012

Photography (CC) : Ender Vestvik

© Generalitat de Catalunya

ARTICLES CENTRALS

El moviment olímpic modern i la pau

Dora Pallis

Subdirectora del Centre Internacional de la Treva Olímpica i membre de l'Acadèmia Olímpica Internacional

Cada dos anys, les nacions del món es reuneixen, en presència de la bandera dels Jocs Olímpics i de la flama eterna, per competir de manera amistosa i sota el signe de l'esportivitat. Els millors atletes mundials competeixen acarnissadament. Però els enemics es converteixen en adversaris cordials, que enlluernen tothom amb les seves proeses esportives i inspiren el món transmetent l'esperança que l'esperit d'amistat es pugui estendre més enllà dels Jocs.

Més que cap altre esdeveniment esportiu global, els Jocs Olímpics pertanyen a tota la humanitat. I la seva essència és la coexistència pacífica. Pierre de Coubertin, el pare fundador del moviment olímpic modern, creia que l'entesa mútua era un valor fonamental que podia contribuir a la pau mundial. Segons la seva opinió, els renascuts Jocs Olímpics oferirien als joves d'arreu del món una oportunitat per reconciliar-se i familiaritzar-se amb les tradicions locals, deixant enrere la ignorància i els prejudicis associats a la mateixa ¹.

La Carta Olímpica és un document primordial en la relació entre esport i pau. Segons estableix: "L'objectiu de l'olimpisme és posar sempre l'esport al servei del desenvolupament harmònic de l'home a fi d'afavorir l'establiment d'una societat pacífica i compromesa amb el manteniment de la dignitat humana" i "el moviment olímpic té per objectiu contribuir a construir un món pacífic i millor, educant la joventut a través de l'esport" ².

El moviment olímpic, a diferència de les Nacions Unides i d'altres organitzacions, no busca formes de coexistència pacífica a través del dret internacional amb mitjans

polítics, sinó que compta amb els seus propis mitjans: les cerimònies dels Jocs Olímpics, el model de conducta dels atletes i la seva contribució a la millora de la societat, la vila olímpica, els relleus de la torxa i la formació. Aquest conjunt d'activitats contribueix a crear un món millor i més pacífic. Els Jocs Olímpics proporcionen el marc per a una competició atlètica pacífica, uneixen les persones de tot el món i els relleus de la torxa constitueixen un potent símbol de pau, una expressió de cooperació pacífica entre éssers humans i entre països.

“ El vincle entre els Jocs i la pau ha assolit nous nivells amb els esforços del COI per revivir l'antiga tradició de la treva olímpica ”

Des de 1992, el vincle entre els Jocs Olímpics i la pau ha assolit nous nivells, amb els esforços del Comitè Olímpic Internacional (COI) per revivir l'antiga tradició de la treva olímpica. Segons l'antic mite olímpic, el rei Ífit d'Èlide, en el seu intent d'establir la pau, va anar a visitar l'oracle de Delfos. Va rebre el consell de trencar el cicle de conflictes cada quatre anys substituint la guerra per una competició atlètica amistosa. Va buscar la col·laboració del rei Licurg d'Esparta i del rei Clístenes de Pisa, amb els quals va acordar establir una treva, que van anomenar “ekecheiria”, i recuperar els Jocs Olímpics a Olímpia.

I l'any 1993 constitueix una fita en la història de l'olimpisme, ja que va ser aprovada per unanimitat a les Nacions Unides la primera resolució de suport a la treva olímpica. Des d'aleshores, cada dos anys, l'Assemblea General de l'ONU aprova per unanimitat el compliment de la treva olímpica. Més tard, el juliol de 2000, el COI va establir la Fundació Internacional per a la Treva Olímpica i el seu òrgan operatiu, el Centre Internacional per a la Treva Olímpica, per convertir el compromís del moviment olímpic amb la promoció dels seus principis de pau en accions concretes. La missió del Centre és promoure l'ideal olímpic, servir la pau, l'amistat i l'entesa internacional i donar suport a la treva olímpica; i promoure una cultura de la pau, mitjançant una combinació d'iniciatives globals i locals i la mobilització de líders, atletes i joves del

món que donen suport a la causa de l'esport i la pau.

El significat de la treva olímpica avui

La treva olímpica no és un armistici, no és un procés polític i no hi ha garantia que sigui respectada. Es tracta d'un procés voluntari, al qual els Estats presten el seu suport lliurement i que està directament relacionat amb l'esport i els valors de l'olimpisme. La treva olímpica no condueix, necessàriament, al final permanent dels combats; utilitza l'esport i l'esperit del joc net per promoure ideals com el respecte, la comprensió, la tolerància i la coexistència.

Des del ressorgiment dels Jocs Olímpics moderns, s'han produït una sèrie d'èxits, petits però significatius, que demostren que els Jocs Olímpics ajuden a fomentar el diàleg i l'entesa i proporcionen inspiració i una valuosa oportunitat per a la resolució pacífica dels conflictes. Seguidament s'assenyalen, de manera sintètica, alguns dels esmentats èxits.

Berlín 1936: Probablement no hi ha res que demostrï millor la força de l'esport com la història dels atletes Jesse Owens i Luz Long. Owens, nord-americà d'origen afroamericà, ja havia guanyat l'or dues vegades als 100 metres i als 200 metres. En aquell estiu de 1936, l'estadi era ple a vessar quan Owens es va començar a preparar per al salt de llargada. A la prova classificatòria va estar a punt de ser eliminat, abans de realitzar l'últim salt, el seu únic contrincant amb possibilitats l'alemany Ludwig "Luz" Long, li va aconsellar com havia de saltar, fet que li va permetre arribar a la final. L'endemà, ja en la disputa per les medalles en el cinquè intent ambdós estaven empatats a 7,89 metres, un nou rècord olímpic. En l'últim salt, Owens va assolir els 8,06 metres i va guanyar l'or. Long va guanyar la plata. Hitler va abandonar furiós l'estadi, sense reconèixer la victòria del nord-americà. Els dos homes es van abraçar, victorejats pel públic, i entre ells es va crear un vincle que va perdurar durant anys, més enllà de la guerra, la ideologia i la divisió racial.

“ Els Jocs Olímpics ajuden a fomentar el diàleg i l'entesa, i proporcionen inspiració i una valuosa oportunitat per a la resolució pacífica dels conflictes ”

Barcelona 1992: Sud-àfrica va participar en els Jocs amb un equip mixt d'atletes blancs i negres. La presència de Nelson Mandela va ser un gest simbòlic de reconciliació, després d'anys de lluita en favor dels drets humans.

Lillehammer 1994 (Jocs d'Hivern): Aquell any va ser proclamat Any Internacional de l'Esport i l'Ideal Olímpic per les Nacions Unides. La crida perquè es respectés la treva olímpica va permetre que els atletes de l'antiga Iugoslàvia, esquinçada per la guerra, hi poguessin participar. Va ser la primera vegada en la història moderna dels Jocs Olímpics que es respectava la treva olímpica.

Sidney 2000: Corea del Sud i Corea del Nord van desfilar juntes a l'estadi durant la cerimònia inaugural, sota una sola bandera que representava la península de Corea.

Atenes 2004: De nou al seu lloc de naixement, els Jocs van ser testimonis de la participació de l'Afganistan i l'Iraq, dos països dessagnats pels conflictes. Aquesta presència, plena de simbolisme, va ser molt ben rebuda i va mostrar al món el poder de l'esport per reunificar i reconstruir. Durant l'espectacle previ a la cerimònia inaugural va ser retransmès un vídeo amb un missatge del Secretari General de les Nacions Unides, Kofi Annan, reconeixent la contribució de l'olimpisme i de la treva olímpica. En els Jocs de 2004, es va iniciar la tradició que personalitats i atletes firmessin al mur de la treva olímpica. Des d'aleshores, líders mundials i grans atletes donen el seu suport a la treva olímpica en un mur construït especialment a cada edició dels Jocs Olímpics.

“ L'esport i els Jocs Olímpics no imposaran la pau, però poden servir d'inspiració ”

Torí 2006 (Jocs d'Hivern): En la cerimònia inaugural, el president del COI, Jacques Rogge, va fer una ferma crida a la pau sobre el fons d'un impressionant colom compost per cossos humans i una cançó dedicada a la pau, interpretada per Yoko Ono i Peter Gabriel. El comitè organitzador de Torí va fomentar el concepte de treva olímpica i durant l'any previ als Jocs, per primera vegada, es va dur a terme un ampli programa nacional d'activitats i conferències sobre la promoció de la pau a través de l'esport.

Pequín 2008: Es va inaugurar el mur de la pau i l'amistat a la Vila Olímpica de Pequín durant una acolorida cerimònia, on es van poder veure imatges de joves fent una crida a la pau. Dos atletes participants en la prova de tir, Nino Salukvadze, de Geòrgia, i Natalia Paderina, de Rússia, es van abraçar en la cerimònia de lliurament de les medalles malgrat el conflicte armat que enfrontava els seus respectius països.

Londres 2012: En la cerimònia inaugural tothom va poder veure el Secretari General de l'ONU, Ban Ki-Moon, portar amb orgull la bandera olímpica i recórrer amb la torxa els relleus del Comitè Organitzador dels Jocs Olímpics i Paralímpics. Això posa de manifest que el sentit de la pau i la treva tenen cada vegada una major importància en els Jocs moderns. A la Vila Olímpica es van instal·lar diversos murs de signatures de modern disseny compostes per múltiples tanques transparents. La totalitat de les 204 organitzacions olímpiques nacionals, representades pels caps de les delegacions, van signar el mur.

Rio 2016: Per a la celebració dels pròxims Jocs, aquest estiu, el COI ha creat l'“Equip d'Atletes Refugiats Olímpics”, que serà tractat com tots els altres equips dels 206 comitès olímpics nacionals i desfilirà sota la bandera olímpica en la cerimònia inaugural.

Crec fermament que el moviment olímpic pot tenir un paper significatiu al món actual i que l'olimpisme i la treva olímpica poden donar al món una gran oportunitat. El que

falta és inspiració, esperança, optimisme, visió, ànima! L'esport i els Jocs Olímpics no imposaran la pau, però poden servir d'inspiració. Utilitzarem aquesta inspiració per fomentar el diàleg i per donar a la humanitat la possibilitat d'imaginar la pau... la pau inspirada per l'esport.

1. Georgiadis, Olympic revival, op. cit., pàg. 94.

2. Carta Olímpica (vigent des del 7 de juliol de 2007), COI, Lausana, octubre de 2007, pàg. 11 i pàg. 13.

Photography : UN Photo/Logan Abassi

© Generalitat de Catalunya

ARTICLES CENTRALS

Pot l'esport per a la pau reforçar la cohesió social en comunitats receptores de refugiats?

Mark Clark

Director general de Generations For Peace

L'organització Generations For Peace (GFP) va ser fundada el 2007 com a iniciativa pilot del Comitè Olímpic Jordà per utilitzar l'esport en la construcció de la pau. Amb el temps, les seves activitats s'han anat ampliant i avui inclouen art, incidència, diàleg i apoderament. Però les activitats esportives continuen sent les més populars i, sovint, constitueixen el punt d'entrada per als voluntaris que col·laboren amb membres de les seves comunitats. GFP se centra en la realització d'activitats esportives de base en comunitats per abordar problemes locals relatius a conflictes i violència. Es tracta, sobretot, d'activitats setmanals que es duen a terme en pobles o barris i no de grans tornejos en estadis.

A Jordània, GFP compta amb dos programes estrella: un de focalitzat en la cohesió social i un altre en la reducció de la violència i del risc de violència a les escoles¹ i en les comunitats receptores². Les escoles i les comunitats estan experimentant un augment de la pressió demogràfica i de les tensions a causa de l'arribada de refugiats. Els voluntaris de GFP –mestres i treballadors comunitaris adequadament formats– treballen amb joves i adults sirians i jordans a través de l'esport i les arts amb activitats setmanals orientades a la construcció de la pau. Ambdós programes estan destinats a les comunitats més afectades per l'arribada de refugiats sirians. Més d'1,4 milions de sirians resideixen a Jordània. D'ells, més de 637.000 estan registrats oficialment com a refugiats per ACNUR, però el 81% viu en comunitats receptores juntament amb la població jordana i no en camps de refugiats.

En les comunitats receptores sorgeixen tensions naturals entre jordans i sirians com a conseqüència de les enormes pressions en tots els serveis -educació, habitatge, aigua, aliments, ocupació i sanitat- causades per la important afluència de refugiats sirians. Els voluntaris formats per GFP han estat duent a terme programes d'esport per a la pau a nivell local en escoles i centres comunitaris per a nens i joves jordans i sirians a fi de reforçar la resiliència i la cohesió social i reduir les tensions i la violència entre ells. L'enfocament de GFP no està orientat a la realització d'activitats esportives tradicionals, sinó a jocs i exercicis fets a mida, que incorporen l'educació per a la pau per a grups d'iguals. Els seus objectius tenen a veure amb la construcció de la pau i no amb el desenvolupament d'habilitats esportives i l'excel·lència competitiva. Per això, els voluntaris de GFP no són entrenadors, sinó facilitadors, que construeixen acuradament un "espai segur" que permeti a tots participar i aprendre i, d'aquesta manera, assolir els resultats de construcció de la pau desitjats. Les activitats s'adapten al context i la cultura locals, a les prioritats locals i al grup específic de participants.

“ Les activitats esportives poden ajudar a recuperar l'autoestima i a rehabilitar les persones que han estat exposades a traumes i violència, ja sigui com a víctimes o victimaris ”

Els diferents programes d'Esport per a la Pau estan enfocats a diferents tipus de conflictes. Les activitats esportives poden ajudar a recuperar l'autoestima i a rehabilitar les persones que han estat exposades a traumes i violència, ja sigui com a víctimes o com a victimaris, incloent persones discapacitades o marginades com a conseqüència de la violència. Els esports d'equip poden ajudar a crear noves relacions de confiança i acceptació, trencant els estereotips i salvant les divisions sorgides a causa dels conflictes. Les activitats esportives poden fomentar una major inclusió de les persones que s'enfronten a la discriminació o l'exclusió en les seves comunitats, incloent minories ètniques, persones desplaçades, refugiats i persones amb discapacitats. A més, les activitats esportives poden, gradualment, impulsar canvis en les normes

culturals, fent que grups diferents trobin punts en comú, permetent que les comunitats acceptin la diversitat i promovent una igualtat d'oportunitats més gran per a dones i homes i per a les persones marginades i excloses.

L'esport és una potent eina per arribar als joves vulnerables i per reduir la violència en situacions de conflicte. Amb una bona comprensió de les comunitats locals, sempre es pot identificar un esport popular que pugui servir com a punt de partida per involucrar els joves. És més, l'esport és universal, per la qual cosa, quan les persones practiquen juntes un esport, no importa si parlen la mateixa llengua o si tenen altres interessos comuns, tots poden entendre les regles del joc i treballar junts com a equip per assolir els seus objectius. Per exemple, una activitat esportiva adequadament facilitada pot proporcionar un espai "neutral" controlat en el qual les persones poden trobar-se per sobre de les divisions causades pel conflicte³, promoure la tolerància i construir noves relacions que, d'altra manera, potser no serien possibles. Aquests tipus de situacions relacionades amb l'esport creen automàticament "grups d'iguals" perfectes, formats per persones d'edats similars, que comparteixen una passió i una experiència. Aquests grups generen una poderosa estructura per al debat, l'aprenentatge, la reflexió i el suport mutu. Això permet trencar vells estereotips i anima les persones a acceptar la diversitat.

Els programes de base d'Esport per a la Pau poden ajudar que es produeixin canvis positius significatius en una comunitat i això amb un cost relativament baix. La majoria de recursos necessaris -un espai o unes instal·lacions simples, equipament esportiu bàsic, refrescos- són barats i poden ser proporcionats pels actors locals. Cal promoure i ampliar aquests programes i donar suport als voluntaris de tot el món que utilitzen l'esport com a vehicle per al canvi en les seves comunitats. Els esdeveniments extraordinaris -fins i tot quan compten amb la participació d'estrelles de l'esport- no tenen efectes duradors. Per aconseguir canvis positius i sostenibles en les actituds i els comportaments, les activitats d'esport per a la pau han d'atreure i retenir un grup objectiu de persones que participin regularment i que es reforcin unes a les altres progressivament durant un període prolongat. Els participants en els programes de GFP realitzen habitualment 60 hores d'activitat durant un període de sis mesos. Així sí que s'obtenen efectes duradors reals. Però, perquè els participants continuïn venint, s'han de divertir amb les activitats! Les visites breus i puntuals d'estrelles mundials de

l'esport no aporten resultats positius quantificables. Tanmateix, els models de comportament de les estrelles esportives a nivell de base –pensi's, per exemple, en la jove capitana de l'equip de bàsquet d'un poble⁴– poden exercir una gran influència en la seva comunitat local i poden recolzar un programa durador.

“ L'objectiu dels programes d'Esport per a la Pau en escoles per a nens jordans i sirians és reforçar la resiliència i la cohesió social i reduir la violència ”

L'elecció d'activitats esportives adequades a les cultures locals ha de ser objecte d'una acurada reflexió. Per transmetre el missatge desitjat de manera àmplia i efectiva i, alhora, realitzar activitats que constitueixin una diversió, a l'hora d'establir els programes s'han de tenir en compte les divisions causades pels conflictes, l'edat, el sexe, les habilitats físiques i els nivells en l'esport. Cal ser creatiu i dissenyar les regles de joc cas per cas, improvisar l'equipament i anar introduint modificacions a mesura que s'avança. En algunes comunitats, les noies i les dones poden ser reticents a participar en activitats esportives o fins i tot tenir prohibida l'esmentada participació. GFP aborda aquesta qüestió de diferents maneres en funció de cada context específic. Per exemple, organitza les activitats destinades a nois i a noies en llocs diferents a fi de reduir els sentiments de timidesa, s'assegura que les activitats destinades a noies siguin facilitades per voluntàries i organitza, per a les noies, esports que siguin nous en la comunitat a fi d'evitar les estructures esportives predominantment masculines. En comunitats vulnerables, aquests enfocaments proporcionen oportunitats vitals perquè les noies es converteixin en líders i perquè millori la seva confiança i la seva autoestima.

En tots els programes d'Esport per a la Pau, la naturalesa competitiva de l'esport no ha de ser subestimada: constitueix una dinàmica potent orientada al treball en equip i la interdependència, que no ha de ser eliminada, sinó aplicada de manera acurada. Una competició esportiva entre dues comunitats rivals en conflicte conduirà probablement

a uns resultats molt negatius. El poder de la competició ha de ser canalitzat de manera que es fomenti la interacció i el treball en equip entre jugadors de les dues comunitats, formant equips mixtos que treballin junts.

En el programa destinat a les escoles de Jordània, GFP proporciona formació i assessorament a mestres que, de forma voluntària, realitzen activitats amb els seus alumnes dirigides al canvi de conductes a través de l'esport per a la pau i de l'art per a la pau. Els nostres informes d'impacte subratllen els avenços assolits en mestres i estudiants pel que fa a les seves respostes al conflicte i a les disputes de forma no violenta. Els informes mostren que les relacions entre mestres i estudiants, i entre estudiants entre ells, inclosos els estudiants jordans i sirians, han millorat. Això ha generat progressos en els resultats acadèmics i una important reducció de la violència: una disminució del 80% en les noies estudiants i del 52% en els nois estudiants que indiquen que responen al conflicte amb altres estudiants, mestres o a casa amb violència física. Un total de 1.800 noies i nois estudiants (d'entre 12 i 16 anys) participen en aquest programa.

“ L'esport pot proporcionar un espai “neutral” controlat en el qual les persones poden trobar-se per sobre de les divisions, promoure la tolerància i construir noves relacions que, d'altra manera, potser no serien possibles ”

En el nostre programa de cohesió social a Jordània, els voluntaris de GFP proporcionen suport a 5.900 de jordans i sirians en comunitats receptores vulnerables. Els voluntaris, després d'haver estat formats, han realitzat activitats d'esport per a la pau i art per a la pau en centres juvenils per a nens i joves jordans i sirians destinades a reforçar la cohesió social i reduir la violència, en un entorn que el 70% dels homes jordans i el 63% dels homes sirians i el 30% de les dones jordanes i el 37% de les dones sirianes reconeixen la presència de violència física i verbal en les seves interaccions. Els

participants, dividits a parts iguals per sexe i nacionalitat, també estan implementant les seves pròpies petites iniciatives locals, ampliant així l'abast del programa. Els nostres informes indiquen que, a data d'avui, el 44,4% de les dones sirianes i el 40% dels homes sirians participants han establert relacions d'amistat amb participants jordans a través d'aquest programa.

Els programes de GFP en comunitats receptores jordanes avancen amb passos fermes i confirmen l'ampli impacte de l'esport com a punt de partida per a la construcció de la pau. El nostre treball basat en l'ús de l'Esport per a la Pau es fa servir en activitats dirigides al canvi social liderades per joves en comunitats de Macedònia, Líban, Ruanda, el Sudan del Sud, Sri Lanka i molts altres països del món. Els programes basats en altres vehicles destinats al canvi donen suport als voluntaris de GFP a 50 països de l'Orient Mitjà, l'Àfrica, Àsia i Europa. Des de 2007 hem format gairebé 9.000 voluntaris i, amb el nostre suport, els seus programes han arribat a més d'un quart de milió de nens, joves i adults.

1. Programa per a escoles a Jordània – [vídeo](#):
2. Programa de cohesió social a Jordània – [vídeo](#):
3. Construint la pau a Sri Lanka – [vídeo](#):
4. Tres històries de Zimbàbue – [vídeo](#):

Photography: Generations For Peace

© Generalitat de Catalunya

ARTICLES CENTRALS

El preu d'alçar la veu

Toni Padilla

Cap d'Esports del diari ARA

“Molts amics van tractar-nos d'herois. Però ens havien fet fora de la Vila Olímpica i la meua carrera va quedar destruïda. Pels directius era un traïdor”. Tommie Smith recordava amb certa amargor el dia en què va passar a la història. Tant ell com John Carlos, enfilats al podi de l'estadi Olímpic de Mèxic, l'any 1968, van alçar el puny on portaven un guant de color negre, mentre sonava l'himne dels Estats Units en el seu honor per haver guanyat l'or i el bronze als 200 metres lliures. “No era un gest contra els Estats Units. No era un gest contra ningú. Era un gest d'orgull per ser negre. Si anava en contra d'alguna cosa, era del racisme”, va argumentar Carlos. Tant el Comitè Olímpic Internacional (COI) com el Comitè Olímpic dels Estats Units, però, no van perdonar la intromissió política als Jocs Olímpics, un esdeveniment suposadament esportiu. I dos medallistes olímpics van ser condemnats a l'ostracisme per haver volgut posar un gra de sorra contra el racisme en una època en què als Estats Units es vivia un fort debat.

El COI, com la major part d'organitzacions que controlen esdeveniments esportius, reclama que l'esport no ha de servir per parlar de política. Però el moviment olímpic va polititzar-se ben ràpid per decisió mateixa del Comitè Olímpic. Ja el 1906, quan es van fer a Atenes els coneguts com a Jocs Intercalats -un experiment que només es va fer un cop i que pretenia permetre als grecs organitzar uns Jocs enmig del calendari olímpic-, els atletes s'havien d'inscriure no de forma individual, sinó a través dels Comitès Olímpics Nacionals. Van ser els primers Jocs en què una bandera s'enlairava per retre honors als guanyadors. Els Jocs deixaven de ser una competició d'atletes per ser una competició entre estats. L'irlandès Peter O'Connor, en haver de competir com a britànic, va protestar grimpant al pal i enfilant-hi una bandera irlandesa, amb l'ajuda d'atletes nord-americans d'origen irlandès. L'esport modern ja naixia polititzat.

Les reivindicacions als grans esdeveniments esportius improvisades per atletes sempre han estat rebudes malament d'inici, malgrat que moltes vegades els organitzadors han utilitzat l'esport per enviar missatges. Per exemple, quan el Japó va decidir que l'encarregat d'encendre el peveter als Jocs de Tòquio seria l'atleta Yoshinori Sakai, nascut el dia de la bomba atòmica sobre Hiroshima. Una forma elegant d'enviar un missatge pacifista amb menys polèmica que la decisió del boxejador nord-americà Muhammad Ali de no servir a l'exèrcit del seu país durant la Guerra de Vietnam. Ali, campió olímpic uns anys abans, va preferir ser condemnat a una pena de presó, pagar diners i quedar-se sense passaport durant uns anys abans que participar en aquella guerra, i va perdre el títol de campió mundial ja que no va poder sortir del país per defensar-lo.

Els gestos d'O'Connor, Smith o Ali van crear problemes als atletes, que tot seguit van ser allunyats de qualsevol tipus d'ajuda per seguir competint. I això, malgrat que el puny negre dels nord-americans s'ha convertit en una de les imatges més famoses de la història de l'olimpisme. De fet, el tercer atleta al podi mexicà aquell 1968, l'australià Peter Norman, també va ser sancionat per la seva federació ja que, en conèixer la intenció dels dos homes nord-americans, els va donar suport tot posant-se un pin contra el racisme.

“ Bona part dels atletes que han decidit utilitzar l'esport per intentar canviar el món n'han pagat les conseqüències ”

L'any 2000, en canvi, la pressió popular va aconseguir que els organitzadors dels Jocs de Sidney utilitzessin l'esport per intentar expiar els pecats comesos sobre la comunitat aborigen. Hi va ajudar el fet que una medalla d'or l'assegurés l'atleta Cathy Freeman, qui va decidir fer la volta olímpica amb la bandera aborigen i l'australiana. Freeman, conscient de la seva posició de força, va utilitzar la plataforma mediàtica que eren els Jocs per exigir un gest cap a la seva gent: “Austràlia necessita mirar endavant i cal fer-ho tancant les ferides. El país celebra orgullós el meu or, però jo vull estar

orgullosa de ser australiana i aborigen a la vegada”, va dir. Freeman ja s’havia jugat ser sancionada uns anys abans quan, el 1994, en un dels seus primers èxits, va celebrar la medalla d’or als Jocs de la Commonwealth (Jocs entre estats que van formar part de la Corona britànica) amb una bandera aborigen. Aleshores aquest símbol no era oficial, però el gest va servir per decantar un debat que portaria fins a l’oficialització de la bandera el 1995 per part del primer ministre Paul Keating. Des de llavors, però, els jugadors de futbol australià Adam Goodes i Lewis Jetta han hagut de patir insults racistes, cosa que ha provocat la seva reacció en forma de celebracions d’èxits amb danses tradicionals del seu poble.

“ Els gestos simbòlics i polítics a l’esport han passat a ser perseguits cada cop amb més duresa, especialment al futbol ”

Si la lluita contra el racisme ha centrat part de les reivindicacions durant dècades, els darrers anys molts esportistes han utilitzat l’esport per defensar, per exemple, els drets dels homosexuals, especialment a l’handbol, com les noruegues Gro Hammerseng i Katja Nyberg, que van participar a un Mundial amb les ungles pintades amb els colors de la bandera homosexual. El capità de la selecció sueca d’handbol, Tobias Karlsson, també ha jugat partits amb un braçalet amb els colors de l’arc de Sant Martí, malgrat que li van prohibir portar-lo a l’Europeu d’aquest 2016 a Polònia.

Bona part dels atletes que han decidit utilitzar l’esport per intentar canviar el món n’han pagat les conseqüències. L’any 1936, l’atleta alemany Luz Long va atrevir-se a donar consells al seu gran rival a la prova de salt de llargada, el nord-americà d’origen afroamericà Jesse Owens, per evitar que fos eliminat. Owens va acceptar els consells i va derrotar Long, qui va haver de conformar-se amb la medalla de plata. L’alemany, però, va encaixar-ho bé, es va abraçar al seu rival i va donar la volta amb ell. Un gest esportiu de gran valor ja que aquell 1936 a Berlín manava Hitler, qui no veia amb bons ulls com un dels seus atletes ajudava un esportista negre. Long va pagar-ho car, ja que a diferència d’altres esportistes de nivell, va ser destinat a la primera línia de foc un cop

va començar la guerra. I va morir a Sicília el 1943.

L'elecció de la ciutat russa de Sotxi com a seu dels Jocs Olímpics d'hivern del 2014 també va animar diferents esportistes a alçar la veu per rebutjar les lleis russes contra els homosexuals. Així, Cheryl Maas, snowboarder neerlandesa, va mostrar un guant amb els colors de la bandera de l'arc de Sant Martí just abans de participar a la seva prova. Maas va poder escapar sense sanció, malgrat que el COI amenaça amb fortes sancions els esportistes si utilitzen l'esport per intentar fer reivindicacions polítiques, especialment després de diferents casos de samarretes utilitzades als podis amb missatges referents a conflictes com el palestí o el kosovar.

Els gestos simbòlics i polítics a l'esport han passat a ser perseguits cada cop amb més duresa, especialment al futbol, considerat l'esport més popular i també un escenari on s'han vist històricament reivindicacions de tota mena. Políticament correctes algunes i d'altres, menys. Des de donar suport a treballadors en vaga -com Robbie Fowler del Liverpool-, a la lluita contra l'homofòbia, com l'anglès Graem Le Saux, qui rebia insults homòfobs malgrat no ser homosexual. Des de demanar ajuda per als refugiats de guerra, a missatges pacifistes, els estadis de futbol han estat escenaris on els futbolistes han anat més enllà de l'esport. Rebut en molts casos sancions. Ser valent, molts cops, ajuda a canviar el món. Però perjudica la teva carrera, com li va passar a Tommie Smith el 1968, qui va passar de batre rècords del món a treballar sense contracte netejant cotxes. El temps, però, li va donar la raó.

Photography: Public Domain

© Generalitat de Catalunya

RECOMANEM

Materials i recursos d'interès recomanats per l'ICIP

Llibre

Esport, Pau i Desenvolupament

L'obra ***Esport, Pau i Desenvolupament*** reuneix trenta-sis capítols que exploren com l'esport pot afavorir la pau, la cohesió social i el desenvolupament. Està composta per sis seccions elaborades per organitzacions com el PNUD, UNICEF o *Right To Play* i per professionals especialitzats en el sector. Els prefacs estan escrits per Wilfried Lemke, assessor especial de l'oficina de l'ONU per l'Esport per al Desenvolupament i la Pau, i per Joel Bouzou, president de *Peace and Sport, L'Organisation pour la Paix par le Sport*.

La primera part del llibre mostra una perspectiva històrica general i destaca principalment el paper de l'ONU en aquest àmbit. Seguidament, a la segona secció, es fa una exposició argumentativa sobre la promoció de l'esport com a constructor de pau, on també els autors il·lustren diferents bones pràctiques. Per exemple, s'explica el cas dels més de 12.000 joves en el camp de refugiats Kakuma a Kènia que van arribar a formar un total de 940 equips, de bàsquet, futbol i voleibol, i on es va aconseguir trencar barreres ètniques i de gènere importants. A la tercera part es presenta l'esport com a facilitador de reconciliacions, tant entre poblacions ètnicament dividides, com entre persones que són a bàndols oposats en la guerra. En aquest punt es destaca especialment com l'esport pot tenir dues vessants positives: a nivell personal, serveix com a instrument per empoderar els individus i per facilitar la superació d'experiències traumàtiques, i una altra a nivell comunitari, mitjançant la qual l'esport fomenta les interaccions interpersonals constructives entre bel·ligerants o grups amb interessos i ideologies inicialment oposades.

Ja en la quarta secció s'exemplifica la capacitat de l'esport per facilitar el desenvolupament. Es destaca com l'esport ha servit en els darrers anys per minorar fenòmens socials com la pobresa, les malalties i les discriminacions, i es defensa que l'esport pot promoure la salut, l'educació i el desenvolupament internacional en general. La cinquena secció resulta la més extensa de l'obra; en aquesta part, s'estudien amb detall nombrosos casos on l'esport ha contribuït a la sinergia de pau i desenvolupament. A tall d'exemple, un dels capítols explica els processos de participació i aprenentatge actiu a través de l'esport, de jocs i d'activitats participatives amb dones que van patir violència domèstica en un context de postconflicte a Guatemala.

Així, a través de multiplicitat d'exemples i d'experiències rellevants arreu del món, els diferents autors desmunten la idea que la construcció de pau a través de l'esport és un mer mite. Obtenim d'aquesta manera un volum innovador, de més de cinc-centes pàgines, amb una base sòlida teòrico-pràctica. Resulta, per tant, de gran valor per als professionals i acadèmics i per a tots aquells interessats, no només en el camp de l'esport, la pau i el desenvolupament, sinó també en la conflictologia, la noviolència, el desarmament, la desmobilització i la reintegració social.

Llibre

Manual d'esport adaptat. Adaptant la pràctica esportiva per servir a la societat i contribuir a la pau sostenible

Peace and Sport, L'Organisation pour la Paix par le Sport és una organització fundada el 2007 pel medallista olímpic i campió mundial de pentatló modern Joel Bouzou, actual president de l'entitat. Els seus objectius són treballar per a una pau sostenible arreu del món a través de la promoció dels valors de l'esport, i contribuir a l'educació de les generacions de joves a partir del foment de l'estabilitat social, la reconciliació i el diàleg entre les comunitats.

En l'àmbit internacional, *Peace and Sport* és reconeguda per les seves intervencions en zones vulnerables a causa de pobresa extrema, conflictes recents o falta de cohesió social. Al llarg d'aquests anys, els actors professionals que formen part de l'organització han pogut observar i provar una sèrie de pràctiques esportives al camp, incorporar nous

mecanismes i consolidar nous coneixements per tal d'afavorir els llaços socials. És en aquest context que van decidir recollir l'experiència adquirida en un manual anomenat *Adapted Sport*, de manera que el coneixement assolit arribés al major nombre de persones.

L'objectiu d'aquest manual no és promoure l'esport de forma generalitzada, però sí fomentar el seu ús com a eina educativa per la pau ajustable a una àmplia gamma de contextos. Així, pretén destacar i promoure l'adaptabilitat dels equips i les normes de joc a les necessitats i circumstàncies de l'entorn.

El document, de més de 150 pàgines, es presenta a través de multitud d'il·lustracions explicatives i d'imatges d'experiències reals que amenitzen i faciliten l'entesa de les seves propostes. Sota aquesta forma de presentació, es desenvolupen diferents seccions. A l'inici trobem una visió de conjunt on es defensa l'ús de l'esport com a eina educativa i social. Tot seguit, s'exposa de manera esquemàtica una sèrie de consells i indicacions inicials per facilitar la planificació i preparació als actors d'intervenció.

El cos del manual és tot un seguit de fitxes on es concreta el mètode d'implementació de diversitat d'esports, com l'atletisme, el bàsquet, el bàdminton, la boxa, el beisbol i els escacs. Aquests són alguns dels exemples dels quals trobem desenvolupats un recull d'aspectes: els valors principals, les característiques més rellevants, suggeriments i consells d'esportistes professionals, així com la possible adaptació de la zona de joc, de l'equip i de les regles i instruccions. A més, a cada fitxa es puntualitzen les habilitats interpersonals que l'esport en qüestió pot potenciar. Més endavant, s'exposa un llistat d'exemples d'equipaments esportius fets a partir de recursos naturals o residus reciclats. Finalment, s'expliquen exercicis concrets d'escalfament i estiraments per ajudar als professionals a dirigir les activitats en les millors condicions possibles.

Document

Esport i pau: cartografiant l'àmbit

Gran part del pensament dominant en relació a l'esport i la pau es basa fonamentalment en el "què" i en el "per què" i ofereix molt poca resposta al "com". La

gran majoria d'organitzacions poden articular el “per què” els esports són una eina efectiva per construir la pau i “què” és allò que poden aportar a nivell individual i comunitari, però tenen certes dificultats a l'hora d'expressar “com” els esports són diferents d'altres interessos humans i “com” aquestes diferències proveeixen una plataforma única per a construir la pau.

Així, a partir de la col·laboració entre *Generations For Peace* i el programa de resolució de conflictes de la universitat de Georgetown va sorgir la necessitat de conèixer les condicions i els processos necessaris per promoure la pau a través de l'esport.

L'objectiu era reduir la mancança de coneixement en aquest camp i anar cap a una comprensió global fonamentada a través de la pràctica. La investigació es va dur a terme durant un any per tal d'identificar pràctiques i programes esportius innovadors per a la construcció de pau i analitzar el seu disseny, la seva implementació i la seva avaluació. El recull dels principals resultats obtinguts a partir d'un mapeig internacional es va recollir a l'informe *Esport i pau: cartografiant l'àmbit*.

El document exposa temàticament i geogràfica una gran diversitat d'organitzacions, recursos i pràctiques disponibles dins de l'àmbit de l'esport com a eina de construcció de pau. Es va dur a terme una profunda revisió bibliogràfica i un ampli treball de camp etnogràfic per Xipre, França, Alemanya, l'Iraq, Irlanda, Israel, Itàlia, Jordània, Kenya, Irlanda del Nord, Palestina, Sud-àfrica, i Zimbabwe, així com una multitud d'entrevistes per tots els territoris.

L'informe es divideix en dues seccions: la primera d'elles posa de manifest els mètodes més eficaços i eficients per al disseny, la implementació i l'avaluació d'un programa, utilitzant d'exemple quatre casos pràctics coneguts en el treball de camp o a través de la literatura acadèmica. L'objectiu d'aquesta part és proporcionar una fotografia instantània de les bones pràctiques actuals. Alhora, pretén oferir recomanacions a acadèmics, professionals i polítics.

La segona secció presenta els tres grans desafiaments que enfronten actualment les organitzacions que treballen la construcció de pau a través de l'esport: una falta de finançament coherent i competitiu, una manca de mètodes provats empíricament i dificultats de seguiment i avaluació estructurada.

Així mateix, el document exposa indicacions per a la pràctica i lectures recomanades que avalen les diferents metodologies que es duen a terme. Amb tot plegat, l'informe esdevé una recopilació molt completa i un recurs pràctic i útil per a totes aquelles persones que s'endinsen per primer cop en aquest àmbit o per tots aquells professionals que volen potenciar l'esport com a eina de pau i desenvolupament a través de pràctiques que s'han demostrat exitoses.

Web

Sport and Development

El web Sport and Development s'autodefineix com una plataforma. El volum d'informació, la manera en què està estructurada, la utilitat dels continguts i les possibilitats d'interacció que ofereixen a l'usuari registrat demostren que no estem davant d'una plana web qualsevol. Sport and Development cobreix un ampli ventall de continguts de tot el que té a veure amb esports i desenvolupament. En termes de transparència destaca el fet que la plataforma recull qui són els seus principals contribuents així com la reglamentació pròpia per la qual es regeix.

Pel què fa als continguts destaquen tres apartats: "Per saber-ne més", "Caixa d'Eines" i "Notícies i Visions". El primer és la part més estàtica del web. Es tracta d'articles que aprofundeixen en la relació entre esports i pau, tot repassant què és l'esport, la relació amb Nacions Unides, amb l'educació, el jovent o les discapacitats. És una eina molt útil per a tots aquells que s'inicien en l'abordatge d'aquesta temàtica. L'apartat "Caixa d'Eines" s'adreça a professionals de l'esport, concretament a persones que volen que la pràctica esportiva que fomenten tingui en compte els objectius promoguts per la plataforma (desenvolupament, drets humans, pau). Per aquesta finalitat es recullen guies, eines i assessorament sobre l'aplicació pràctica de l'esport. Per últim, l'apartat de "Notícies i Visions" inclou notícies, debats i esdeveniments d'interès, de manera que és una secció de gran utilitat, tant pel qui s'inicia en aquests temes, com pel qui s'hi dedica professionalment.

Cal remarcar que la plataforma, més enllà de concepcions "còmodes" sobre les relacions entre esport i pau, no defuig d'abordar i recollir activitats que tenen una mirada crítica, al menys pel que fa a la relació entre els grans esdeveniments esportius

i l'impacte d'aquests sobre els drets humans. Un bon exemple és la taula rodona “Major Sporting Events and Human Rights” o també la demanda d'articles per Sports i Mega-events que proposa de fer una anàlisi sobre els avantatges i els inconvenients d'aquest tipus d'esdeveniments.

Per acabar, un altre dels punts forts del web és la possibilitat de trobar persones, entitats i institucions que treballen en l'àmbit de l'esport, el desenvolupament i la pau des de diferents disciplines, tant a l'acadèmia com a terreny. L'usuari es pot donar d'alta per tal de figurar-hi o simplement per consultar la informació existent mitjançant un mapa que recull tots els usuaris del món.

Documental

Into the sea

A l'edició de 2015 dels premis SPORTEL* Marion Poizeau va ser guardonada amb l'estatueta al millor documental de la categoria *Peace and Sport* per *Into the sea*. El documental explica la història de tres dones –la surfista irlandesa Easkey, la submarinista iraniana Shah i la snowboarder iraniana Mona– que pretenen introduir un nou esport a l'Iran: el surf. El mòbil que les uneix és clar: la creença en el poder de l'esport per a enderrocar barreres socials i de gènere.

La història té els seus orígens el 2010, quan Easkey i Marion van per primer cop a l'Iran i reben una reacció molt càlida i positiva per part de la població local, ja que mai no havien vist fer surf a ningú. Després d'aquesta primera experiència positiva, s'uneixen a dues iranianes i tornen a anar-hi l'any 2013. Així, al llarg de 52 minuts Marion documenta el viatge de les tres surfistes i el seu esforç per introduir l'esport a l'Iran. La pel·lícula mostra com aquestes dones joves intenten animar més gent a afegir-s'hi, deixant de banda les diferències culturals i de gènere. Junes han sembrat la llavor per a noves oportunitats, convertint-se en la primeres dones que fan surf a l'Iran.

A més de produir el documental, l'equip ha fundat també l'organització Waves of freedom, una iniciativa que té com a objectiu l'ús del surf com a mitjà d'empoderament de les persones més vulnerables de la societat, especialment les dones i les nenes. Lluny de tota expectativa inicial, han aconseguit una acceptació considerable a Balutxistan, una regió remota de l'Iran.

**SPORTEL és una de les principals convencions d'esport a nivell mundial. Es reuneixen els líders de la indústria dels mitjans esportius.*

© Generalitat de Catalunya

TRIBUNA

30 anys després. El referèndum sobre l'OTAN de 1986

Enric Prat

Historiador i professor de Ciència Política de la UAB

El referèndum sobre l'OTAN de 1986 es va celebrar en un període de la història internacional que s'ha denominat la Segona Guerra Freda, caracteritzat per un augment de les tensions entre els Estats Units i l'URSS i els blocs militars que lideraven - l'Aliança Atlàntica i el Pacte de Varsòvia-; un increment vertiginós de les despeses militars; un intens desenvolupament de la cursa d'armaments nuclears; l'alarma que van generar les declaracions públiques d'alguns líders polítics i militars de l'OTAN -que asseguraven que es podia guanyar una guerra emprant armes nuclears en un "primer cop" contundent contra les forces i les instal·lacions militars de l'enemic-; i la creixent preocupació social davant la possibilitat que la implicació de les dues superpotències en les guerres d'Afganistan i Nicaragua pogués desencadenar una escalada que conduís a la Guerra Mundial. Per tot plegat, durant la Segona Guerra Freda es va anant debilitant la confiança de la població en les institucions polítiques i militars com a preservadores de la pau. Es va generalitzar la consciència que era necessària la mobilització de la ciutadania a favor del desarmament, la qual cosa va afavorir l'extensió de les activitats per la pau i el desarmament arreu del món, entre les quals destaquen els grups de científics antinuclears, les declaracions de desnuclearització municipal i els moviments per la pau.

En un document de la Coordinadora de Comitès anti-OTAN de Catalunya, publicat el 1981, es deia que "hay que tener muy en cuenta que desde el año 1953 en que Franco firmaba los pactos con Norteamérica ya estamos vinculados militarmente a la Alianza Atlántica: existe en la Península una red de comunicaciones militares que enlaza con

las bases de la OTAN [...] y las bases están preparadas en cualquier momento para cumplir misiones militares dentro del dispositivo estratégico atlantista”¹.

Efectivament, Espanya estava vinculada a l'OTAN a través del Conveni Bilateral amb els Estats Units i les bases militars nord-americanes que hi havia al territori espanyol, però era una vinculació indirecta. En el marc de la Segona Guerra Freda, els governs dels Estats Units i dels principals països membres de l'OTAN volien una major implicació d'Espanya perquè el territori espanyol era essencial si esclatava una guerra a Europa entre els països del Pacte de Varsòvia i els països de l'Aliança Atlàntica, com a plataforma de suport logístic, d'atac i de replegament. Joan E. Garcés, en la seva obra *Soberanos e intervenidos* afirmava que “retener el control estratégico sobre España después de Franco era un programa común de la Alianza Atlántica, aplicado en común”, que “los grupos que en 1977 fueron legalizados y emergieron controlando la escena política eran precisamente los selectivamente financiados desde gobiernos de la Coalición de la Guerra Fría” i que “la sucesión del régimen franquista se llevó a cabo de modo que se dificultara, e imposibilitara, un proyecto nacional o una política exterior no alineada o neutral”.²

“ Incorporar restriccions a la permanència d'Espanya a l'OTAN en el text sotmès a referèndum va influir molt en el resultat final ”

El projecte d'incorporació d'Espanya a l'OTAN es va trobar inicialment amb una dificultat: la reticència del president del govern espanyol Adolfo Suárez, que durant el seus quatre anys al capdavant de l'executiu no havia pres cap decisió sobre aquesta qüestió. El seu substitut, Leopoldo Calvo Sotelo, en el discurs d'investidura del 18 de febrer de 1981, com a candidat a la presidència del govern per la UCD, es comprometia a incorporar Espanya a l'OTAN, fet que s'aprovaria per majoria simple al Parlament espanyol el 29 de maig de 1982. En aquell moment, la postura defensada pel PSOE era “OTAN de entrada NO”, eslògan que sintetitzava la seva oposició a la proposta del govern Calvo Sotelo. Però pocs anys després, el PSOE, que governava des de la seva

victòria per majoria absoluta a les eleccions generals legislatives del 28 d'octubre de 1982, canviaria d'opinió sobre la pertinença d'Espanya a l'Aliança Atlàntica, i passaria a demanar votar "Sí en interés de España" en la campanya del referèndum de 1986. Això, després que Felipe González, al XXX Congrés del PSOE de desembre de 1984, forcés a retirar l'oposició a l'Aliança Atlàntica. Després de la conversió atlantista del PSOE, el moviment per la pau i les forces polítiques i socials que li donaven suport, es convertirien en l'esperança d'una Espanya neutral i no alineada.

El referèndum el van guanyar els que van propugnar la permanència d'Espanya a l'OTAN per tretze punts de diferència, tot i que el "No" va ser majoritari a Catalunya, Navarra, el País Basc i Canàries. Com s'explica aquesta derrota del "No"? Hi ha diversos factors que van influir-hi. D'una banda, en el resultat del referèndum va incidir molt que en el text que es va sotmetre a consulta s'incorporessin tres restriccions a la permanència d'Espanya a l'OTAN: 1) La participació d'Espanya a l'Aliança no inclourà la seva incorporació a l'estructura militar integrada. 2) Es mantindrà la prohibició d'instal·lar, emmagatzemar o introduir armes nuclears en el territori espanyol. 3) Es procedirà a la progressiva reducció de la presència militar dels Estats Units a Espanya. Segons una enquesta del Centre d'Investigacions Sociològiques, de març de 1986, el 17% dels que van votar "Sí" van indicar que ho havien fet per les restrictives condicions de permanència a l'OTAN que figuraven en la pregunta. Probablement, aquest sector de la població va arribar a la conclusió que la permanència a l'Aliança Atlàntica era inevitable i que la proposta del Govern del PSOE almenys garantia que s'hi posessin uns límits.

“ La insistència del Govern que la victòria del ‘No’ suposaria la desestabilització política va incidir en el canvi d'opinió d'un segment significatiu de la població ”

D'altra banda, un dels aspectes que més va incidir en el canvi d'opinió d'un segment significatiu de la població va ser que des del Govern es va insistir que la victòria del "No" suposaria la desestabilització política. El propòsit de Felipe González i el seu

govern era que la població pensés que una victòria del “No” suposaria la dimissió del Govern i la convocatòria d’unes noves eleccions, en les quals Coalició Popular podia obtenir la majoria i aprovar la plena integració en l’Aliança Atlàntica sense cap tipus de restriccions. És clar que bastantes persones contràries a la permanència d’Espanya a l’OTAN van tenir por davant d’aquesta possible perspectiva i van optar per abstenir-se, votar en blanc o inclús votar “Sí” perquè creien que votant “No” debilitaven les possibilitats del PSOE per a seguir governant -que al seu criteri era el que en aquells moments garantia la consolidació d’una democràcia que havia estat amenaçada feia pocs anys per un intent de cop d’Estat-. El fet que la situació política a les comunitats autònomes on el “No” va ser majoritari (Catalunya, Canàries, el País Basc i Navarra) fos diferent, amb una presència rellevant de forces nacionalistes, independentistes i comunistes, va atenuar la pressió del Govern del PSOE sobre els ciutadans. Concretament, la qüestió de qui gestionaria el “No” a l’OTAN no tindria un efecte tan poderós en aquestes comunitats autònomes. A Catalunya, les forces polítiques que es van oposar a la pertinença d’Espanya a l’OTAN, tant els grups independentistes ERC, ENE i la Crida com els partits comunistes PSUC, PCC, MCC i LCR tenien, en conjunt, una gran incidència. A més, cal tenir en compte que la coalició nacionalista CiU, que era pro-atlantista, no va fer campanya pel “Sí”, sinó que va propugnar la llibertat de vot dels seus militants i simpatitzants.

En aquelles circumstàncies, el Govern no podia aspirar a una acceptació majoritària de l’OTAN sinó a obtenir una victòria en el referèndum de la forma que fos per tal de garantir la permanència d’Espanya a l’Aliança Atlàntica. José María Maravall, en el seu llibre *El control de los políticos*, explicava l’actuació del Govern del PSOE: “Ante la perspectiva de una derrota muy probable, los socialistas [...] acentuaron el dramatismo de la situación recurriendo a dos nuevos elementos: la inevitable dimisión de González como presidente del Gobierno en caso de derrota y el riesgo de que una oposición impopular obtuviera un enorme triunfo político.” Com comenta Maravall, aquestes consideracions van tenir un gran efecte en el conjunt dels ciutadans, especialment en aquells que havien votat al PSOE a les anteriors eleccions i que mantindrien la seva lleialtat partidista en el referèndum sobre l’OTAN ². El desembre de 1984, Manuel Sacristán posaria de relleu els costos d’aquesta manera de fer política: “Tal vez lo más importante que ocurra si el consenso de unos y otros políticos nos integra

definitivamente en la OTAN, no sea la integración misma, sino la imposición a los españoles del sentimiento de impotencia, de nulidad política, de su necesidad de obedecer y hasta de volver su cerebro y su corazón del revés [...]. Hacia dentro es la OTAN para España tan temible como hacia fuera, y más corruptora.”⁴

1. Tríptic “OTAN no, Bases fuera, Referéndum ahora”, Coordinadora de Comitès anti-OTAN de Catalunya, 1981.

2. Joan E. Garcés, *Soberanos e intervenidos. Estrategias globales, americanos y españoles*, Siglo XXI, Madrid, 2012.

3. José María Maravall, *El control de los políticos*, Taurus, Madrid, 2003.

4. Manuel Sacristán, “La OTAN hacia dentro”, *Liberación*, 2 de desembre del 1984.

Photography (CC) : PSM-Entesa

© Generalitat de Catalunya

TRIBUNA

Laboratoris per a la construcció social de memòria al País Basc

María Oianguren

Directora del Centre d'Investigació per la Pau Gernika Gogoratuz

MemoriaLab és un programa de participació ciutadana per a la construcció social de la memòria al País Basc que sorgeix el 2013 inspirat per iniciatives com *Glencree*¹, *Bakeaz Blai*² o *BatzART!*², any i mig després del cessament definitiu de l'activitat armada d'ETA. En aquest context, després de dècades de terrorisme i violència al País Basc, s'obre un escenari desconegut fins aleshores. Aquesta nova realitat social i política propicia un clima favorable per impulsar trobades ciutadanes en les quals compartir testimonis sobre l'impacte que la violència de motivació política i les alteracions de la convivència (falta d'empatia, ruptura de les relacions socials, por i silenci) havien tingut en la societat basca al llarg de dècades, de les quals, les quatre últimes havien estat produïdes en període democràtic.

Procés

MemoriaLab neix impulsat per tres organitzacions amb àmplia trajectòria en la cultura de la pau i els drets humans: Fundació Museu de la Pau de Gernika; Bakeola. Fundació EDE; i Gernika Gogoratuz, Centre d'Investigació per la Pau. Ha comptat amb el finançament de les entitats promotores, els ajuntaments de Gernika-Lumo i Abanto-Zierbana, i la direcció de Víctimes i Drets Humans de la Secretaria General de Pau i Convivència del Govern Basc.

El projecte va començar amb una trobada que va reunir 28 participants de diferents perfils, edats i entorns poblacionals. Es va buscar un espai en el medi rural que convidés a la reflexió personal i col·lectiva, capaç de contenir una conversa

transformadora sobre els efectes de la violència i les experiències traumàtiques en la societat basca, la gestió de les lleialtats i els ressentiments històrics, les resistències a l'autocrítica, el vertigen davant del què emergeix en els processos de curació social, la profunditat de la dignitat humana i la complexitat dels drets humans com a marc ètic per a una convivència renovada.

Des del seu inici, la proposta *Memorialab* es va dissenyar amb la participació de dos especialistes ⁴, amb experiència internacional en la facilitació de processos de canvi i transformació social en entorns de postconflicte, que coordinen i sostenen l'espai de les trobades. En la iniciativa participen també les persones vinculades a les organitzacions promotores i col·laboradores externes. Fins ara s'han realitzat cinc trobades a Biscaia i la iniciativa també s'ha presentat i contrastat en diferents espais acadèmics i socials ⁵.

Metodologia

Des del principi el programa es va plantejar en una lògica de laboratori social realitzat en un entorn protegit amb un format de retir i utilitzant la memòria sobre el conflicte i la violència com a matèria transformativa i generativa. Parteix d'un doble propòsit: promoure la construcció social de la memòria i propiciar relacions socials basades en la convivència no violenta i el respecte al pluralisme ciutadà i sustentades en el diàleg democràtic. Es treballa des de l'experiència vivencial de les persones que componen el grup per a integrar sentiment i pensament. Per a dur-lo a terme, es busca combinar propostes apreciatives que fomentin el diàleg cognitiu amb l'aprenentatge corporal.

La convocatòria de cada trobada pretén, com a element constitutiu, agrupar les persones com una representació microcòsmica de la societat basca per reflectir l'element plural d'aquesta. El format contempla dues opcions de retir: una d'un dia a la ciutat o una altra de dos dies en entorn rural. Alhora es combinen dues premisses metodològiques: el paradigma del *Treball de Processos* (*Process Work*) per a la transformació de conflictes i el *Procés U* de gestió del canvi. La indagació atén a tres temps i respon a tres qüestions:

1) *Què ha passat?* Anàlisi del nostre passat partint d'esdeveniments conflictius.

2) *Què hem après?* Síntesi dels aprenentatges emergents del grup, transitant així del passat al present.

3) *Què podem fer?* Integració de l'experiència i mirada a les iniciatives de futur.

Aquesta proposta de temps circular permet transformar en el present la relació que tenim amb els esdeveniments del passat (inalterables en si mateixos) de cara a visualitzar un futur comú absent de violència. El cercle de cadires habilita l'espai per a una pedagogia de l'escolta a través dels testimonis i les tres preguntes explorades es realitzen des d'enfocaments metodològics diversos: l'expressió simbòlica, el llenguatge del cos i el treball artístic. La combinació d'aquests tres elements permet expressar la complexitat del que és inexpressable amb paraules, en el marc de "la curació col·lectiva en l'era de l'indicible". ⁶

Reflexió

A tall de primeres aproximacions destaquem els següents elements significatius com a contribució metodològica favorable als processos socials de la memòria:

- Cultura del diàleg per habitar temporalment en altres veritats fragmentades de la realitat complexa. Llenguatges integrats que combinen expressions lingüístiques, corporals i artístiques (sonores, plàstiques). El silenci i el buit com a espai *creActiu*.
- Univers simbòlic que convida al qüestionament crític dels sistemes de creences. Sentit i temps de la memòria, que transita del temps lineal i inabastable a la temporalitat circular, relacional i comprensible.
- Memòria i art com a pedagogia de pau per qüestionar el paradigma de "el fi justifica els mitjans". I crear afectes i aconseguir efectes "cuidant els mitjans en el medi on som". Medi natural, cultural i social.

El projecte tindrà continuïtat amb altres trobades, amb col·laboració acadèmica i amb l'elaboració de material pedagògic. També es contrastarà amb altres propostes d'intervenció comunitària desenvolupades a Irlanda del Nord i es presentarà en el Congrés "Connection Law & Memory", a Bèlgica, i a l'"Intercanvi d'experiències en construcció de pau, resistència i reconciliació" organitzat per l'Institut Català

Internacional per la Pau i el Museu Casa de la Memoria de Medellín, a Colòmbia, el setembre de 2016.

De cara a l'any vinent es crearà un espai web que reculli tant la cartografia social del projecte i el que s'ha fet fins ara i es publicarà com a experiència de bones pràctiques a la sèrie editorial Red Gernika. Finalment, es vol culminar amb una exposició al Museu de la Pau de Gernika amb els objectes i les obres creades per les persones que han participat en les trobades i diàlegs ciutadans de *MemoriaLab*.

1. Gleencree és una iniciativa d'un grup de persones que havien patit la vulneració dels drets humans per perpetradors de diferent signe polític que comencen a reunir-se a la localitat d'aquest nom el 2007. El llibre Ondas en el agua, publicat per l'ICIP i Líniazero, també aborda aquesta iniciativa.

2. Bakeaz Blai és un programa d'intervenció educativa que compta per a la seva aplicació amb dos components significatius: la participació activa i directa de víctimes educadores i el context de realització. Una part del programa es duu a terme a l'aula i una altra en un entorn pedagògic protector.

3. BatzART!, Asamblea creActiva de suport al diàleg i a la democràcia participativa, iniciada el 2006. Polifonía abierta.

4. Retolaza, Iñigo (2011): *Teoría del Cambio. Un enfoque de pensamiento-acción para navegar en la complejidad de los procesos de cambio social*. Guatemala: PNUD/HIVOS. Carrascosa, Alex (2009): *Dia Tekhne: Diálogo a través del Arte*, Red Gernika 9. Gernika Gogoratuz.

5. "Seminario Justicia Transicional", IISJ Oñati, 2014; "European Seminar, RNC Justice & Démocratie", Bruselas; "I Encuentro Internacional de Experiencias de Participación, Bogotá; "Diálogo de saberes" UPV-EHU, Donostia-San Sebastián, entre altres al llarg de 2015; i "Experiencias de aplicación de la Teoría U y las administraciones públicas", Vitoria-Gasteiz, 2016.

6. Lederach, John Paul (2014): *Cuando la sangre y los huesos claman. Travesías por el paisaje sonoro de la curación y la reconciliación*, Red Gernika 14, Gernika Gogoratuz.

Photography: Programa MemoriaLab

© Generalitat de Catalunya

ENTREVISTA

Entrevista amb Wilfried Lemke

Roser Fortuny i Eugènia Riera

Institut Català Internacional per la Pau

Wilfried Lemke, assessor especial de l'oficina de l'ONU sobre l'Esport per al Desenvolupament i la Pau

L'Oficina de l'ONU sobre l'Esport per al Desenvolupament i la Pau (UNOSDP per les sigles en anglès) treballa des de fa anys per promoure els valors positius de l'esport i contribuir a la resolució de conflictes a partir de l'activitat esportiva. Actualment desenvolupa projectes per afavorir el diàleg i la reconciliació entre parts en conflicte arreu del món, des de l'Orient Mitjà fins a les dues Corees. D'aquestes iniciatives i del potencial de l'esport com a constructor de pau en parlem amb el màxim responsable de l'UNOSDP, Wilfried Lemke.

De quina manera pot contribuir l'esport a promoure la pau i el desenvolupament?

De moltes maneres, però m'agradaria destacar tres aspectes clau. En primer lloc, pel seu abast i popularitat a nivell global, l'esport té una capacitat inigualable de mobilitzar, d'unir i d'inspirar; és una eina econòmica, flexible i poderosa per promoure objectius de pau i desenvolupament. En segon lloc, l'esport inculca valors positius per al desenvolupament personal i social. Es basa en uns valors, com el treball en equip, el respecte, el joc net i el lideratge, que estimulen el desenvolupament sostenible i positiu de les societats. I en tercer lloc, l'esport promou els ideals de pau, solidaritat i amistat. Unint les persones, independentment dels seus orígens i procedències, crea forts vincles, genera cohesió social i facilita l'entesa mútua i el diàleg. Proporciona habilitats que després es poden aplicar a altres àrees socials per impulsar accions positives.

Quins projectes porta a terme l'oficina de Nacions Unides (UNOSDP) en favor de la pau i la resolució de conflictes?

Des de fa temps, l'Oficina utilitza el poder de l'esport per unir les persones i dóna suport a l'esport per a iniciatives de pau, des de grans esdeveniments esportius fins l'esport de base. Juntament amb el Comitè Olímpic Internacional (COI), des de 1993, les Nacions Unides insten els seus Estats membres a respectar la treva olímpica, una antiga tradició que es remunta a la Grècia del segle IX a. C., instaurada per proporcionar el lliure trànsit d'atletes, famílies i pelegrins que viatjaven als Jocs Olímpics. Durant els Jocs i els set dies abans i després, els països participants acordaven cessar tots els conflictes sota l'esperit de la cooperació pacífica.

L'any passat, seguint aquesta tradició, l'Assemblea General de l'ONU va aprovar per consens la resolució relativa a l'última edició de la treva olímpica. 180 Estats membres van acordar respectar la treva olímpica durant un període de 45 dies a partir de la cerimònia inaugural dels Jocs de Río 2016 i fins a la cerimònia de cloenda dels Paralímpics.

A nivell de base, el 2012 l'UNOSDP va engegar el Programa de Lideratge Juvenil amb l'objectiu de contribuir a la construcció d'un món millor i més pacífic mitjançant el desenvolupament de lideratges juvenils i models de conducta a través de l'esport. Per exemple, l'Oficina impulsa el diàleg entre les parts en conflicte, com en el cas de les dues Corees. El 2014 vam convidar joves i oficials de les dues Corees a Gwangju (Corea del Sud) i al campament juvenil Imagine PEACE, a Olímpia, Grècia. L'experiència va donar als joves l'oportunitat de reflexionar sobre el valor de l'esport i la pau. Fruit dels esforços de l'UNOSDP, es va reconèixer el poder de l'esport per unir les persones, generar confiança i proporcionar una plataforma de comunicació a les dues Corees.

“ L'esport té una capacitat inigualable de mobilitzar, d'unir i d'inspirar ”

L'UNOSDP treballa d'alguna manera en els conflictes actuals, per exemple a Síria i a l'Orient Mitjà?

L'Oficina ha jugat un paper actiu en el foment de solucions pacífiques per als conflictes de l'Orient Mitjà. Projectes com l'ampliació d'un edifici per un pavelló esportiu cobert, realitzat a Palestina, tenen per objectiu empoderar als nens refugiats i proporcionar entorns segurs en els quals els joves puguin practicar esports. Amb el mateix objectiu, recentment hem donat suport al projecte "Esport per a la resiliència", de l'agència de l'ONU per als refugiats de Palestina, i al Centre Esportiu Femení Diyar, que proporciona a dones palestines les competències i la formació necessàries per entrar al mercat laboral. La construcció d'aquest centre contribueix de manera significativa a potenciar les infraestructures esportives, els recursos humans i els programes socials a Palestina.

Finalment, el passat mes de febrer vam acollir tres joves refugiats de Síria en el nostre Programa de Lideratge Juvenil que va tenir lloc a Hamburg. A més d'empoderar a persones desplaçades i de proporcionar-los competències sostenibles per al seu futur, el nostre objectiu era incloure'ls en un programa segur i adequat i fomentar la seva integració en les societats receptores.

Des del seu nomenament com a assessor especial de les Nacions Unides el 2008, quins han estat els principals èxits de l'UNOSDP?

L'aprovació de nombroses resolucions de l'Assemblea General relatives a l'esport per al desenvolupament i la pau i el reconeixement del poder de l'esport com a important facilitador del desenvolupament sostenible a l'Agenda de Desenvolupament Sostenible 2030. A més, des del 2008, he establert cinc prioritats: la resolució de conflictes, la igualtat de gènere, el desenvolupament de l'Àfrica, la inclusió de persones amb discapacitats i el desenvolupament juvenil. En relació amb aquestes àrees, un gran èxit ha estat el Programa de Lideratge Juvenil que abans comentava. S'han organitzat ja vint campaments a quatre continents, amb més de 600 participants – 25 dels quals amb discapacitats- i aprofita el poder de l'esport d'una manera concreta i pràctica. També estic molt satisfet d'haver establert i reforçat moltes col·laboracions entre les Nacions Unides i diverses organitzacions esportives, com el COI, el Comitè Paralímpic Internacional i nombroses federacions internacionals, que donen suport a la nostra feina en favor de l'esport per al desenvolupament i la pau.

Quins avenços s'han produït pel què fa a la implementació de polítiques dirigides a aquesta temàtica?

Les recomanacions polítiques als Goversns relatives a l'esport per al desenvolupament i la pau s'estan implementant tots els dies, a tot el món. A més del reconeixement del paper de l'esport com a important eina per al desenvolupament i la pau en l'Agenda 2030 i en les resolucions de l'Assemblea General de l'ONU, un avenç important és la resolució sobre la treva olímpica i el treball del Grup Internacional de l'Esport pel Desenvolupament i la Pau.

D'altra banda, el setembre de 2015, nombrosos Estats membres van presentar declaracions relatives als esports al Consell de Drets Humans i també es va presentar l'informe *La promoció dels drets humans a través de l'esport i l'ideal olímpic*, que inclou un conjunt de recomanacions relatives a la legislació nacional i a l'execució pràctica, suport a programes, lluita contra la discriminació i altres pràctiques perjudicials o injustes en l'esport, mitjans de comunicació i educació.

“ Impulsem el diàleg entre les parts en conflicte, com en el cas de les dues Corees ”

També és interessant destacar la iniciativa de Corea del Sud “Table Tennis for NepALL”, un projecte de tres anys de tennis de taula per a persones discapacitades al Nepal. De manera similar, altres Estats membres han contribuït a la implementació de polítiques. Per exemple, la Federació Russa i la República de Sud-àfrica en esport i pau; el Regne Unit en esport i joventut i infantesa; Noruega en esport i gènere, i la Xina en esport i persones amb discapacitats.

Quina serà l'aportació de l'UNOSPD a la nova agenda relativa als Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)?

L'Oficina utilitza el potencial de l'esport com a punt d'entrada al sistema de les Nacions Unides. Això inclou elaborar informació relativa a la contribució de l'esport als ODS, ja

sigui al nostre web com amb l'informe del Secretari General de l'ONU sobre Esport per al Desenvolupament i la Pau, que es presentarà a l'Assemblea General el proper mes d'octubre. Les consultes, informes i altres activitats de l'UNOSDP serviran per tal de donar suport i facilitar la implementació de l'Agenda 2030 a través de l'esport, i amb la voluntat de maximitzar la contribució que l'esport pot aportar als ODS.

Per exemple, l'esport aborda l'"Objectiu 1: posar fi a la pobresa", ensenyant i practicant competències socials i d'ocupació que puguin conduir a la millora en el benestar, la participació econòmica, la productivitat i la resiliència. A més, l'activitat física i l'esport són elements clau per mantenir un estil de vida actiu i per al benestar mental. Poden contribuir a la prevenció de riscos com els relatius a malalties no transmissibles i servir com eines per a l'educació sobre sexualitat, reproducció i altres temes relacionats amb la salut ("Objectiu 3: bona salut i benestar"). I, a través del nostre Programa de Lideratge Juvenil, també promovem els ODS d'igualtat de gènere, educació de qualitat, reducció de les desigualtats i societats inclusives.

A molts països, l'esport està considerat una activitat principalment masculina. Hem vist que una de les seves publicacions (el còmic *Score the Goals*) hi ha un equip de futbol masculí, però cap dona esportista. No creu que això contribueix a reforçar la imatge masculina que s'associa amb l'esport?

Molts països afronten la desigualtat de gènere, i no només en l'esport. Com he dit abans, una de les meves prioritats és utilitzar l'esport per trencar aquesta fractura i promoure la igualtat de gènere.

El còmic que vam publicar fa alguns anys estava dirigit principalment a joves de 8 a 12 anys i els proporcionava una manera divertida i interactiva d'entendre, familiaritzar-se i reflexionar sobre els vuit Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni, mentre els convidava a actuar a través de diverses activitats explicades en la guia educativa adjunta. Si bé és cert que la història tractava sobre un equip de futbol masculí, hi havia també protagonistes femenines, com el personatge de la capitana del vaixell, que feia canviar la percepció estereotipada d'alguns dels altres personatges masculins. Aquest era un dels principals missatges de la història.

Les estrelles de l'esport –i en especial els jugadors de futbol– constitueixen, sovint, models de conducta no només per als nens, sinó també per a les nenes i poden ser de gran valor per a les Nacions Unides i els seus socis a l'hora de difondre missatges importants.

“ L'esport representa valors humans com el respecte per l'oponent, l'acceptació de les regles i el joc net ”

L'esport s'associa sovint amb la competitivitat i, lamentablement, hi ha molts exemples d'episodis de violència en esdeveniments esportius. Com es pot lluitar contra aquest tipus de violència?

L'esport té un poder únic per atreure, mobilitzar i inspirar. No hem d'oblidar que, per la seva pròpia naturalesa, l'esport és participació; és inclusió i treball en equip; representa valors humans com el respecte per l'oponent, l'acceptació de les regles i el joc net. L'esport és una poderosa eina per promoure els ideals de pau, fraternitat, solidaritat, noviolència, tolerància i justícia.

Per exemple, l'UNOSDP va prendre part en el torneig de futbol Four Countries 4 Peace (Quatre països per la pau), celebrat el 2011 amb l'objectiu de promoure la reconciliació i el diàleg entre joves de Burundi, la República Democràtica del Congo, Ruanda i Uganda. L'equip tenia el mateix nombre de noies i de nois, però només les noies podien marcar gols. No hi havia àrbitre, per la qual cosa els jugadors havien de resoldre entre ells qualsevol possible discrepància. Jugant junts, aquests joves estaven aprenent, sense adonar-se'n, els valors universals del respecte, la tolerància i el joc net.

Quins són els reptes per a l'UNOSDP en els propers anys?

Després dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni, el món centra ara la seva atenció en els Objectius de Desenvolupament Sostenible. En els propers quinze anys continuarem avançant en el desenvolupament global, aportant la nostra ajuda en favor

de la consecució dels d'aquests objectius. El meu equip i jo farem tot el possible perquè l'esport continuï jugant un paper fonamental en l'empoderament de les dones i dels joves, a nivell individual i de comunitats, i en aconseguir els objectius de salut, educació, desenvolupament i pau.

Photography : UN Photo/Mark Garten

© Generalitat de Catalunya

SOBRE L'ICIP

Notícies d'actualitat, activitats i publicacions

ICIP

Institut Català Internacional per la Pau

Renovació de la Junta de Govern de l'ICIP

El ple de Parlament va elegir el passat 5 de maig els cinc nous membres de la Junta de Govern de l'ICIP, complint així amb la segona fase de renovació del màxim òrgan de direcció de l'Institut que estava pendent des de 2014. La cambra ha elegit com a nous membres Cécile Barbeito, Carme Colomina, Vicent Martínez Guzmán, Xavier Masllorens i Oscar Mateos, en substitució d'Alfons Banda, Rafael Grasa, Àngels Mataró, Mònica Sabata i Josep Maria Terricabras.

La Junta de Govern de l'ICIP, d'acord amb el que estableix l'article 6 de la [Llei 14/2007 de creació de l'ICIP](#), està integrada per deu membres: set escollits pel Parlament i tres designats pel Govern. Els membres ara elegits conformaran la Junta de Govern juntament amb Carme Garcia, Eulàlia Pascual i Manel Vila (designats pel Govern) i Magda Oranich i Antoni Pigrau (elegits pel Parlament el novembre de 2013 en la primera fase de renovació).

L'actual vicepresident de l'ICIP, Antoni Pigrau, assumirà la presidència fins que la Junta renovada elegeixi el nou president, en substitució de Rafael Grasa.

El pare Joan Botam rep el Premi ICIP Constructors de Pau 2015

L'ICIP va lliurar el passat 12 d'abril el [Premi ICIP Constructors de Pau 2015 al pare caputxí Joan Botam](#), impulsor de nombroses iniciatives vinculades a la pau i a l'ecumenisme, per ser un dels principals introductors del pacifisme a Catalunya i un clar defensor del

diàleg interreligiós i de la religió com a font de pau.

La cerimònia va tenir lloc al Parlament de Catalunya i va ser seguida per un centenar llarg d'assistents, entre els quals representants polítics i de diferents tradicions religioses i espirituals de Catalunya. El pare Botam va dedicar el guardó a la seva família, la comunitat de Caputxins i a Catalunya. En el seu discurs, el sacerdot va reivindicar la pau com el mitjà per ser “més poble, més demòcrates, més constructors”.

Podeu recuperar els [discursos](#) pronunciats durant la cerimònia i el [vídeo íntegre](#) de l'acte.

La Biblioteca de l'ICIP s'integra al catàleg de les universitats catalanes

Des d'aquest mes de maig la Biblioteca de l'Institut Català Internacional per la Pau està integrada al [Catàleg Col·lectiu de les Universitats Catalanes](#) (CCUC). Es tracta d'un catàleg amb més de 5 milions de títols que dona accés a més de 10 milions de documents físics. Incorpora els fons de les biblioteques de les universitats catalanes i d'altres biblioteques col·laboradores.

Els usuaris de les biblioteques del CCUC poden demanar llibres en préstec i còpies d'articles i altres documents a tota la xarxa. Aquesta inclusió -una de les fites marcades des de la creació de la nostra biblioteca-, permetrà dotar el nostre fons especialitzat en cultura de pau, conflictes i seguretat a tota la comunitat universitària. A la vegada, li donarà més visibilitat exterior i n'augmentarà l'ús. Tot i la nova adscripció, la Biblioteca de l'ICIP continuarà sent membre de la Xarxa de Biblioteques Especialitzades de la Generalitat com fins ara.

L'ICIP potencia l'eix de treball sobre Dones i Pau

Coincidint amb el Dia Internacional de les Dones per la Pau i el Desarmament, el 24 de maig, l'ICIP ha publicat un [recull](#) de tots els materials produïts la temàtica “Dones i Pau”. Hi trobareu diferents tipus de publicacions, exposicions i produccions audiovisuals, així com el material disponible a la nostra Biblioteca, especialitzada en pau, seguretat i conflictes, amb una temàtica específica sobre el treball de dones per la pau.

Noves publicacions

- El crit de la consciència, de Martin Luther King. Publicat per l'ICIP i Angle Editorial dins la col·lecció 'Clàssics de la pau i la noviolència'.
- Dones, Pau i Seguretat: 15 anys de la resolució 1325 de les Nacions Unides. Relatoria de la jornada internacional celebrada el novembre de 2015 a Barcelona.
- Dones, Pau i Seguretat: 15 anys de la resolució 1325 de les Nacions Unides. Informe de Maria Villellas.
- La naturaleza de los conflictos intractables. Resolución de conflictos en el s.XXI, de Christopher Mitchell. Publicat per l'ICIP i Edicions Bellaterra dins la col·lecció 'Paz y seguridad'.
- Trenta preguntes sobre l'OTAN. 30 anys després del referèndum, elaborat pel Centre Delàs d'Estudis per la Pau. Publicat per l'ICIP i Líniazero dins la col·lecció 'Eines de pau, seguretat i justícia'. Disponible en PDF i ePub.
- L'agenda internacional de dones, pau i seguretat: balanç dels primers 15 anys i propostes d'acció per a Catalunya. ICIP Policy Paper de Maria Fanlo, Elena Grau i Sabina Puig.
- ICIP Dossier Bibliogràfic. Número 13. Recull dels articles més rellevants sobre pau i seguretat publicats recentment a les revistes disponibles a la Biblioteca de l'ICIP.
- Informe Anual d'Activitats - Memòria ICIP 2015.

© Generalitat de Catalunya